

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

РЫХТУЕЦЦА "КІНДАРВІЛЕЙСКАЯ" ПРЭМ'ЕРА

17 снежня —
Дзень беларускага кіно

На здымках фільма Алены Туравай "Кіндарвілейскі прывід".

Фота Леаніда ШЧАГЛОВА, БелТА, з архіва газеты "Культура"

С. 2

СКАРЫНАЎСКІЯ ДНІ У ПРАЗЕ

ПАЯСЫ З ХХІ СТАГОДДЗЯ

С. 10 — 11

Леў Сапела

СТВАРАЛЬНІКІ ГІСТОРЫІ

Азаржаўні і вясковы алег ВКА, Пясар (1861—1881),
паказнік (1866—1883), канцлер ВКА (1883—1885),
словак Білоскі (з 1825) і адначасна канцлер ВКА
(з 1828). Увайшоў у гісторыю Беларусі як ёдны
азаржаўні дзеля дзіламант.

ІНТЭРПРЭТАЦЫІ

С. 9

ПА ВЕРСІ ДРУГОЙ МУЗЫЧНАЙ

С. 6

Прэзідэнт нашай краіны Аляксандр Лукашэнка прызначыў Барыса Святлова міністрам культуры Рэспублікі Беларусь. Пра гэта паведаміла Прэс-служба Кіраўніка дзяржавы.

Прэзідэнт кажае, што з прыходам новага міністра культуры ў развіцці гэтай сферы будзе зроблены значны крок. Ён адзначае, што Барыс Святлоў у гэтай сферы — чалавек не новы: "Вы рыхтавалі кадры для Міністэрства культуры і культуры ўвогуле. І павінен сказаць, што вы не проста не пагоршылі сітуацыю ва ўніверсітэце культуры, а значна палепшылі там работу і арганізацыю справы, таму я з вялікай надзеяй гляджу на вашу будучую працу ў Міністэрстве культуры. Спадзяюся і думаю, што гэта будзе значны крок наперад, пры ўсім праблемах і цяжкасцях у нашай культурнай сферы, — сказаў Аляксандр Лукашэнка. — Вы Міністэрства культуры ведаеце вельмі добра. Вас добра ведаюць, паважаюць. І вы адносна збоку бачылі гэтыя праблемы, ведалі недахопы нашай сферы культуры і зможаце значна дабавіць у гэтым напрамку".

Кіраўнік дзяржавы падкрэсліў, што ў Беларусі на ўсіх узроўнях, ад сельскай мясцовасці да Мінска, створана добрая інфраструктура ўстаноў культуры: "У кожным аграгарадку ёсць Дом культуры, і нядрэнны. Ніводная краіна не можа пахваліцца такой вертыкаллю інфраструктуры ад вёскі да сталіцы".

Асабліва ўвагу беларускі Лідар падкрэсліў звярнуў на ўзвядзенне новага будынка Музея Вялікай Айчыннай вайны. "Гэта павінен быць храм, вельмі добры музей", — сказаў ён.

Кіраўнік дзяржавы таксама даў даручэнне па далейшым развіцці Нацыянальнага гістарычнага музея: "Трэба паглядзець на гэтыя экспазіцыі, падзіці падзяжжаўнаму, так, як гэта прынята ў нашай краіне, і каб гэта ішло ад народа".

Яшчэ адзін важны напрамак працы новага міністра заключаецца ў рэалізацыі Дзяржаўнай праграмы адроджэння тэхналогій вытворчасці стужкі паясоў. "Нам трэба гэты праект развіваць, зрабіць яго дастойным і нефальшывым. Трэба адна-

віць тую вытворчасць. Няхай мы няшмат спачатку будзем вырабляць гэтых паясоў, але гэта павінен быць узровень не горшы, чым яны былі ў свой час", — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

Асобнае даручэнне Кіраўнік дзяржавы даў наконт хутчэйшага завяршэння рэканструкцыі Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы: "Мне абяцаюць, што ў новым тэатры на гэтай пляцоўцы "Паўлінка" з'явіцца ў новым працяганні. Я з задавальненнем прыйду, пагляджу, і мы адкрыем гэты тэатр. Гэта будзе адзін з лепшых тэатраў Еўропы. Там па апошнім слове тэхнікі ўсё зроблена: і сцэна, і ўмовы для артыстаў". У цэлым беларускі Лідар адзначае, што ў нашай краіне створаны ўсе ўмовы для таго, каб творчыя работнікі маглі сябе праявіць.

СВЯТЛОЎ Барыс Уладзіміравіч нарадзіўся ў 1958 годзе ў Мінску. У 1980-м годзе скончыў Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт імя У.І. Леніна.

У 1980 — 1989 гадах — старшы лабарант, малодшы навуковы супрацоўнік Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук БССР. У 1989 — 1990-м — член рэдакцыйнай калегіі ўпраўлення мастацтваў Міністэрства культуры БССР. У 1990 — 1991 гадах — памочнік міністра культуры БССР.

У 1991 — 1994-м — намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь.

3 мая 1994 года па снежань 1994-га — начальнік аддзела кінавідэамастацтва Міністэрства культуры і друку Рэспублікі Беларусь.

Са студзеня 1995 года па жнівень 1995-га — намеснік дырэктара фінансаво-інвестыцыйнай кампаніі "Фінансы і актывы".

У 1995 — 1998-м — намеснік дырэктара, дырэктар Фонду падтрымкі беларускай культуры.

У 1998 — 2003-м — начальнік аддзела кінавідэапрадукцыі, начальнік аддзела арганізацыі інфармацыі, намеснік дырэктара дзяржаўнай установы "Нацыянальны прэс-цэнтр Рэспублікі Беларусь".

У 2003 — 2008 гадах — рэктар прыватнай установы адукацыі "Інстытут парламентарызму і прадпрыемальніцтва".

У 2008 — 2012-м — рэктар установы адукацыі "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў".

У снежні 2012 года прызначаны міністрам культуры Рэспублікі Беларусь.

23 снежня ў Канцэртнай зале "Мінск" адбудзецца сольны канцэрт гурта "Юр'я" з праграмай "Таўкачыкі на Каляды". Праект фінансавана падтрыманні Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь.

"Таўкачыкі" — на Каляды

"Юр'я" — гэта праект этнограф-фалькларыста, музыканта і кампазітара Юрыя Выдронка, добра вядомага сваімі арыгінальнымі эксперыментамі са старажытнаславянскай і індаеўрапейскай музыкой, стваральнікам праектаў "Палац", "Крыві", а таксама фольк-мадэрн-фэсту "Таўкачыкі".

Канцэрт адбудзецца 23 снежня — у першы дзень зімовага сонцастаяння. У канцэртнай праграме прымуць удзел бабулі — жывыя носьбіты старажытных абрадаў, калектывы Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў "Грамніцы", "Ветах", "Талака", струнны квартэт "Аніма", малыя склады духавога і эстраднага аркестраў, студыя індыйскага танца "Наваратна" і гурт "Relikt". Таксама чакаецца выступленне госьця з Польшчы — мультыінструменталіста Барталамея Леха Палыгі.

А за два дні да гэтага, 21 снежня, у камернай зале Белдзяржфілармоніі адбудзецца яшчэ адзін фальклорны праект — "Posth folk-projekt "Колаварот". Мэта канцэрта — паказаць яскравыя і цікавыя прыклады адлюстравання музычнага фальклору Польшчы і Беларусі ў творчасці прафесійных кампазітараў.

Ю.Ч.

На радзіме "Бібліі" Скарыны

3 10 па 12 снежня ў Празе праішлі Дні Француска Скарыны.

Мерапрыемства было прымеркавана да 495-й гадавіны беларускага кнігадрукавання і 20-годдзя ўстанаўлення дыпламатычных адносін паміж Рэспублікай Беларусь і Чэшскай Рэспублікай, якое будзе святкавацца на пачатку студзеня 2013-га.

Арганізацыяй Дзён займалася Пасольства Беларусі ў Чэхіі пры садзейнічанні Міністэрства культуры і Саюза кампазітараў нашай краіны.

Памяць пра Скарыну ўшанавалі канцэртнамі арганнай і камернай музыкі. Увазе пражскай публіцы былі прапанаваны творы сусветнай класікі і сучасная беларуская музыка ў выкананні полацкіх ды сталічных артыстаў. Да памятнай шэльды Француска Скарыну ў Славянскай бібліятэцы ў Клементаўме і да помніка асветніку на Градчанах былі ўскладзены кветкі. У часе Дзён першадрукара прайшлі перамовы і была дасягнута дамоўленасць аб супрацоўніцтве паміж Беларускім саюзам кампазітараў і Славянскай бібліятэкай.

Пачынаем з "...Легенды"

Заўтра ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Беларусі адкрываецца III Мінскі міжнародны Калядны оперны форум. Ён збярэ каля 200 гасцей з 18 краін свету: артыстаў, дырэктараў оперных тэатраў замежных краін, музычных крытыкаў.

У праграме сёлетняга форуму — усяго чатыры спектаклі, але ж якія! Усе тры — пастаноўкі нашага тэатра, у якіх возьмуць удзел запрошаныя замежныя салісты — прэм'ерныя. Асабліва прыемна, што распачнецца форум нацыянальным творам — "Сівай легендай" Дзмітрыя Смольскага паводле Уладзіміра Караткевіча. Паказальна, што ў гэтым спектаклі, які ідзе на беларускай мове, таксама будзе спяваць заслужаны артыст Расіі, вядучы саліст Вялікага тэатра ў Маскве Раман Муравіцкі. У адпаведнасці са сваім імем ён выканае партыю шляхціча Рамана. Ажно чатыры расійскія салісты з'яўцца ў "Князі Ігары" А.Барадзіна, які аднаўляўся ў нашым тэатры (у новай рэдакцыі, але таго ж самага рэжысёра Юрыя Аляксандрава) спецыяльна

да гэтага форуму. У "Яўгеніі Анегіне" П.Чайкоўскага цэнтральныя партыі выканаюць салісты Акадэміі маладых спевакоў Марыінскага тэатра. Адною з кульмінацый абяцае стаць прыезд Сафійскага нацыянальнага тэатра оперы і балета, які пакажа "Зігфрыда" Р.Вагнера — оперу, што ніколі не ішла на нашай сцэне.

Адметнасцю сёлетняга форуму стане і тое, што ў яго рамках адбудзецца прэстыжны Міжнародны конкурс спевакоў — выканаўцаў італьянскай оперы. Колькі гадоў ён праводзіўся ў Германіі, летась прайшоў у Вялікім тэатры Расіі, а сёлета эстафету прыме наш тэатр, што вельмі пачэсна. Трое лаўрэатаў конкурсу возьмуць удзел у заключным гала-канцэрце форуму разам з сусветна вядомымі майстрамі сцэны.

Сімвалічна і тое, што гэты буйны оперны форум, заснавальнікамі якога з'яўляюцца Міністэрства культуры нашай краіны, Мінгарвыканкам і непасрэдна Вялікі тэатр Беларусі, праходзіць пры падтрымцы "Беларусбанка", які сёлета святкуе сваё 90-годдзе. І — абяцае "сябраваць" з нашай операй і надалей.

Н.Б.

Пальюка ў Мінску

17 снежня ў актавай зале Мінскага дзяржаўнага лінгвістычнага ўніверсітэта з нагоды 182 гадавіны з дня смерці нацыянальнага героя Венесуэлы Сімона Балівара пройдзе канцэрт сімфанічнага аркестра Белтэлерадыёкампаніі пад кіраўніцтвам венесуэльскага маэстра Анжэла Пальюка з удзелам трамбаніста Дамінга Пальюка Наррада.

Акцыя адбудзецца ў рамках культурных мерапрыемстваў, якія арганізуецца Пасольствам Баліварыянскай Рэспублікі Венесуэла ў Рэспубліцы Беларусь.

Як паведамілі ў Пасольстве, гэта далёка не першы візіт у нашу краіну маэстра Пальюка, які на працягу доўгай прафесійнай кар'еры выступаў у лепшых канцэртных залах свету. З 2009 года ён прымае ўдзел у культурных мерапрыемствах, што арганізуецца дыпламатычнай місіяй яго краіны ў Беларусі, сумесна з прызванымі нацыянальнымі і міжнароднымі аркестрамі ў

розных гарадах Беларусі. Яго апошняе выступленне ў Мінску адбылося сёлета разам з музычным калектывам "Big Band Jazz de las Americas" у рамках XIX Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўкі-кірмашу, дзе Венесуэла была абвешчана ганаровым гасцем.

У гэты прыезд на Беларусь Анжэла Пальюка падрыхтаваў чарговыя сорпрыз для беларускай публікі. Гаворка ідзе пра яго сына — трамбаніста Дамінга Пальюка Наррада, які прыбыў у нашу краіну ўпершыню. Натхнёны сваім бацькам, ён пачаў займацца музыкой яшчэ ў раннім узросце.

"Цудоўныя звесткі" пра...

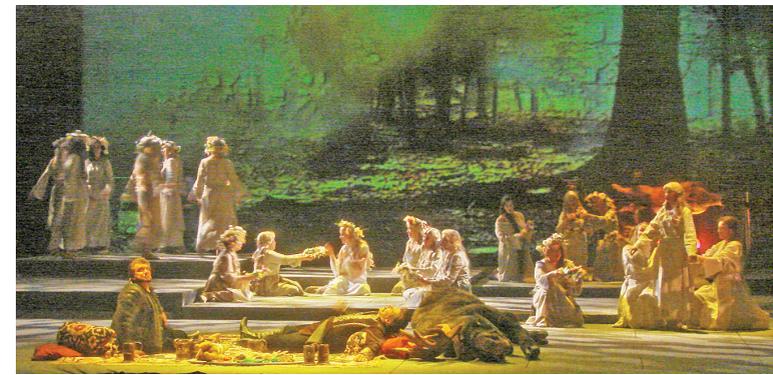
Справай вяртання вывезеных у свой час з Беларусі гісторыка-культурных каштоўнасцей працягвае займацца Музей гісторыі горада Магілёва. Як вядома, дзякуючы ініцыятыве ўстановы і прыхільнікаў айчынай гісторыі ў нашу краіну быў вернуты арыгінал Статуа Вялікага Княства Літоўскага.

Дырэктар музея Аляксей Бацкоў кажа, што цяпер працягваецца збор фродкаў для пакупкі кнігі Казіміра Семяновіча "Вялікае мастацтва артылерыі". Выданне мае 304 старонкі тэксту, а таксама 22 табліцы з 206 малюнкамі. Адметна, што ўсе графічныя табліцы ў выданні выкананы Якубам ван Мэйрсам, а малюнкi зроблены самім Семяновічам, які тым самым праявіўся не толькі як вучоны, але і здольны мастак. На сёння, дзякуючы водгуку шырокай грамадскасці, сабраны, у жывяленце, ужо больш за шэсць тысяч долараў ЗША.

Але не толькі кнігай выдатнага вучонага Казіміра Семяновіча плануе папоўніць свае экспазіцыі Музей гісторыі горада Магілёва. Сярод іншых прыярытэтных

і патэнцыйных экспанатаў, якія зараз выстаўлены на продаж калекцыянерамі, — эскіз да карціны В.Бялініцкага-Бірулі "Веснавыя воды" 1930 года. Пры гэтым твор пакуль знаходзіцца ў прыватнай асобе ў Польшчы і выстаўлены на аўкцыёне коштам у дзесяць тысяч долараў.

Вялікая ўвага Магілёўшчыне і, у прыватнасці, Мітрапаліту Станіславу Богуш-Сестранцэвічу нададзена ў яшчэ адной кнізе, якую хацеў бы бачыць музей у сваёй калекцыі, — "Цудоўныя звесткі ад езуітаў з Беларусі". Выданне выпушчана ў 1785 годзе ў Франкфурце-на-Лейпцыгскім выдавецтве і распаўсюджана пра становішча езуітаў ды Католическай Царквы на беларускіх землях, далучаных у XVIII ст. да Расійскай імперыі. На жаль, кніга была знята з продажу, а таму музей вырашыў правесці акцыю па выданні гэтай кнігі па падпісцы. Дзякуючы наўнасці яе электроннага варыянта, зараз ажыццяўляецца пераклад выдання з нямецкай мовы валанцёрамі і адбываецца публікацыя асобных яго частак на сайце музея. Як адзначаў Аляксей Бацкоў, тыраж кнігі будзе абмежаваны колькасцю заявак, таму кожны, хто жадае набыць надрукаваны экзэмпляр, мусіць даслаць замову на электронную пошту музея.

Аб'ява*

Государственное учреждение "Гомельские городские оркестры" объявляет конкурс на замещение вакантных должностей артистов симфонического оркестра на полную занятость.

Срок подачи заявления — в течение месяца со дня публикации

Тел. для справок: 8(0232)71-91-16, моб.: 8(029)139-36-09

НАГАДВАЕМ! ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" НА ПЕРШАЕ ПАЎГОДДЗЕ 2013 ГОДА!

Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 63875, ведамасная падпіска — 638752.

Паважаныя чытачы! Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 або kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** тэму на [facebook.com/kimpresby](https://www.facebook.com/kimpresby) і twitter.com/kultura_by!

Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі цягам тыдня святкуе 80-годдзе. Хаця, калі разабрацца, і тыдня будзе замала, бо падыход абраны папраўдзе гістарычны: «Беларуская дзяржаўная кансерваторыя: учора, сёння, заўтра».

Акадэмікі-акадэмісты: 80 гадоў крэатыву

Пад такой назвай праходзіць цыкл адметных канцэртаў, дзе сваё майстэрства дэманструюць выкладчыкі ды вучні, Міжнародная навуковая канферэнцыя, дзе сабраліся прадстаўнікі Казахстана, Польшчы, Расіі, Турцыі, выпускаецца шэраг нотных, даведных, метадалягічных выданняў, а таксама кампакт-дыскаў. Сярод іх — кампакт-трайнік, на якім прадстаўлены дакументальны фільм пра творчасць прафесараў БДАМ і два канцэрты ў філармоніі. Два альбомы-двойнікі аўдыятласа традыцыйнай музычнай культуры Беларусі (адзін двойнік — запісы знакамітага этнамузыкалага Лідзіі Мухарынскай, у памяць пра якую Акадэмія штогод праводзіць навуковыя чытанні, другі — запісаная ў шматлікіх цяперашніх экспедыцыях). Часопіс «Весці», святочны выпуск якога аддадзены аповеду пра легендарных асоб нашай музычнай педагогікі. Манарафіі Вольгі Дадзімавай, Уладзіміра Скараходава, Барыса Нічкова. Зборнікі, прысвечаныя Віктару Роўду, Таісіі Шчарбаковай. Творы беларускіх кампазітараў для трубы і валторны з фартэпіяна. Буклет «Лаўрэаты XXI стагоддзя», дзе сабраны інфармацыя пра студэнтаў і магістрантаў — пераможцаў міжнародных конкурсаў.

Іх апошнім часам становіцца ўсё больш. Усе вядучыя музычныя калектывы краіны стрэскадаюцца з выпускнікоў БДАМ, шмат іх працуе і ў замежжы, бо прафесійны ўзровень беларускіх музыкантаў акадэмічных жанраў адпавядае самым высокім еўрапейскім і сусветным стандартам. Франка-беларуская асацыяцыя «Жыццё ў музыцы» на чале з Георгіем Сасноўскім у шосты раз уручыла прэмію двум нашым лепшым студэнтам-кампазітарам. А сярод тых выпускнікоў, якія працуюць у эстрадзе, — Іскія Абалян, Пётр Ялфімаў, Ядвіга Паплаўская, Васіль Райчык і многія-многія іншыя. Сведчаннем

высокага ўзроўню выкладання з’яўляецца колькасць замежных студэнтаў. У БДАМ іх — кожны чацвёрты: такімі працэнтнымі суадносінамі не можа пахваліцца, бадай, ніводная беларуская ВНУ.

Майстэрства маладых музыкантаў у чарговы раз пацвердзілі святочныя канцэрты ў філармоніі і ў Вялікім тэатры,

а таксама прэм’ера новай пастаноўкі оперы Сяргея Картэса «Юбілей», ажыццёўленая опернай студыяй: суперпрафесійна па вакале, ідэальна па дыкцыі, нязмушана па акцёрскай ігры, надзвычай крэатыўна па рэжысуры і папраўдзе вельмі смешна, бо опера — камічная. Няўжо ўсё гэта зноў — «аднаразовая прэм’ера»?

Матэрыяльная база застаецца адной з вечных праблем. Але рэктар БДАМ — доктар мастацтвазнаўства, прафесар Кацярына Дулава глядзіць у будучыню з аптымізмам. Па яе замове ў БНТУ падрыхтаваны праект новага сучаснага гмаху да цяперашняга цэнтральнага корпуса, што падзяляе адну сцяну з гатэлем «Еўропа». У 2014 годзе ва ўнутраным дварыку Акадэміі павінна пачацца ўзвядзенне неверагодна прыгожага будынка, дзе з часам маюць змясціцца найсучасная лабараторыя гуказапісу (дзякуючы дапамозе Кітая першы крок па набыцці гукарэжысёрскай апаратуры ўжо зроблены), камерная зала, тая ж оперная студыя, бібліятэка, інфармацыйны аддзел з камп’ютарнымі класамі.

З’явіцца ў Акадэміі і спецыялізаваны даследчы цэнтр, бо ўжо сёння ў гэтай навучальнай установе захоўваецца найбагацейшая калекцыя нотных матэрыялаў аўтарскага фонду беларускіх кампазітараў, удава Яўгена Глебава перадала БДАМ ягоны архіў.

У творчых планах — і адкрыццё даследчы лабараторыі этнамузыкалогіі, бо ўнікальных запісаў назапашана — безліч. Марыць рэктар і пра развіццё прыкладнага музыказнаўства, каб БДАМ рыхтавала музычных журналістаў, менеджараў, адміністратараў, якія сёння становяцца ўсё больш запатрабаванымі.

Н.Б.

У гонар Песняроў

Сёння ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі адбудзецца ўрачысты вечар, прысвечаны завяршэнню юбілейнага года народных Песняроў Беларусі — Янкі Купалы і Якуба Коласа.

Сярод афіцыйных асоб, якія возьмуць у ім удзел, — міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў, старшыня Саюза пісьменнікаў Беларусі Мікалай Чаргінец, кіраўніцтва Аршанскага, Лагойскага, Маладзечанскага і Стаўбцоўскага раёнаў.

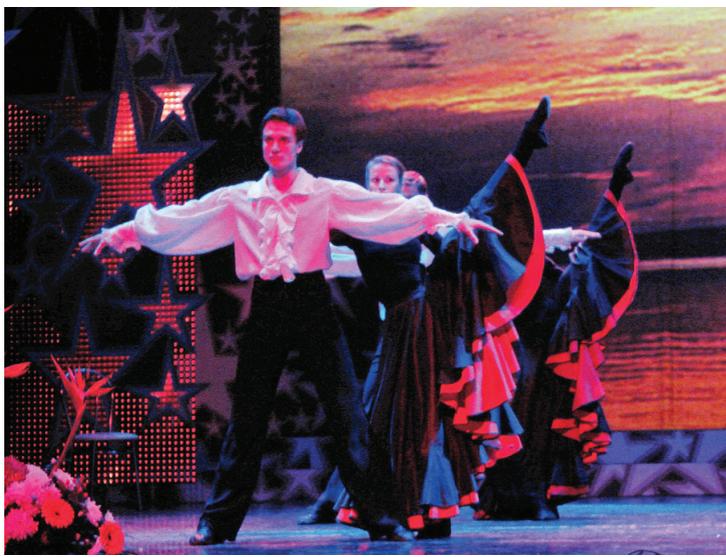
П.В.

11 — 12 снежня ў Гродне прайшла міжнародная канферэнцыя, прысвечаная 130-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа з удзелам навукоўцаў, краязнаўцаў, супрацоўнікаў музеяў і бібліятэк, пісьменнікаў з Беларусі, Польшчы, Латвіі. Арганізатарамі выступілі ўпраўленне культуры Гродзенскага аблвыканкама і абласная навуковая бібліятэка імя Я.Ф. Карскага.

Як паведаміла карэспандэнту «К» дырэктар бібліятэкі Лідзія Мальцава, канферэнцыя выклікала цікавасць і цягам двух дзён збірала поўныя залы ўстановы. У першы дзень у рамках канферэнцыі прайшоў канцэрт, а таксама былі ўручаны прывы пераможцам конкурсу «Песнярам роднай зямлі», пры падтрымцы ўпраўлення культуры Гродзенскага аблвыканкама, на лепшае эс і лепшы верш.

М.С.

Ансамбль кафедры харэаграфіі БДУКІМ.

Валерыя Грудзіна.

Зорная прастора

На сцэну Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра выйшлі не толькі спевакі, хаця іх, вядома, было больш: юная Саша Няхай выступіла ў дуэце з Пятром Ялфімавым, Інга Кісялёва паўстала жывым уваасабленнем мулявінскай «Чырвонай ружы», Маша Новік з Нацыянальнага цэнтра музычнага мастацтва імя У.Мулявіна замахнулася пераспяваць саміх бітлоў, таксама мы пачулі Крысціну Святлічную, Мішу Ліла, Тэатр песні «Хвілінка» ды многіх іншых. Канцэртная праграма аказалася прасякнута думкай, што эстрада — гэта яшчэ і інструментальная музыка (ансамбль скрыпачоў «Капрыс» Мінскага музычнага каледжа, біг-бэнд сталічнай Дзіцячай музычнай школы № 14), а таксама сучасная харэаграфія, цыркавое майстэрства.

Сапраўдным упрыгожаннем веча сталі выхадцы навучэнкі харэаграфічнага каледжа Валерыі Грудзінай і ансамбля харэаграфіі БДУКІМ з яркімі сучаснымі нумарамі. Дадамо, што апошні калектыў літаральна напрудзілі адну справадзачу: ладзіць сольны вечар на сцэне Маладзёжнага тэатра эстрады. І — ператварыў праграму ў цэласны завершаны спектакль, сатканы з адметных мініяцю, пастаўленых выкладчыкамі і, што вельмі важна, самімі студэнтамі кафедры. Не менш важна і тое, што ўсе кампазіцыі былі розны-

Цыркавая студыя "Арэна" (Мазыр).

мі — не толькі «лепшымі» ды «проста добрымі», але і вырашанымі ў розных стылях ды тэхніках: маўляў, нам усё падладна, а фантазіі няма

межаў.

Кульмінацыяй канцэрта лаўрэатаў фонду сталі абодва нумары цыркавай студыі «Арэна» з Мазыра. Гэта быў найвышэйшы пілатаж — неверагодныя гімнастычныя

трукі і, адначасова, іх энкавае напаяўненне, прасякнутае нацыянальнай ды касмічнай тэмамі. Дарэчы, мазырчане былі не адзінымі прадстаўнікамі рэгіёнаў: ад Віцебшчыны прыехалі Наста Васільева і Максім Пісарэнка, ад Магілёўшчыны — цэлая «анёльская» дэлегацыя на чале з Лідзіяй Заблоцкай. Таму канцэрт «Таленты Беларусі» ў чарговы раз даказаў, што зоркі (а фінальная песня Яўгена Алейніка, праспяваная Веранікай Цыкуновай і ўсімі ўдзельнікамі, так і называлася: «Зорная прастора») свецяць не толькі ў сталіцы...

**Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Аляксандра ДЗМІТРЫЕВА**

Настася Васільева (Віцебск).

Біг-бэнд ДМШ №14 г.Мінска.

Лідзія Заблоцкая (Магілёў).

Памятаеце ақуджаваўскае: "Давайте говорить друг другу комплименты..."? Дык давайце. Вельмі хочацца. Пасля кожнага выставкі — толькі кампліменты. Пасля кожнага канцэрта — толькі кампліменты. Пасля кожнага фільма альбо рэспубліканскага ці рэгіянальнага фестывалю — не палюхаючыся красамоўных слоў... Мы пакутуем шмат ад чаго. Ад зласлівасці — у тым ліку. Ад вострай недастатковасці сардэчнасці, што вядзе да вострай сардэчнай недастатковасці, статыстыка якой у нас сумная. Як бы яе не прымнажаць? Кожнаму з нас...

І мне, мастацкаму крытыку, які паводле сваёй дзейнасці мае стасункі з самым неабароненым і крохкім — мастаком ды ягоным творам, варта было б стаць гэтым жа кампліментарным. Але што ж зробіш, калі твор, так бы мовіць, не зусім удалы? І калі іншаму мастаку ён таксама "не вельмі"? І калі прычына няўдач, відавочна, — агульная? Ёсць такая формула: "Маўчанне таксама крытыка". У гарачы

прымае ў сябе і сапраўды таленавітых артыстаў "без фанеры", і, на жаль, халтуршчыкаў, стала для апошніх своеасаблівым "эльдарада" ці "кландайкама"...

Але многія глядачы аказаліся зусім без відовішчаў: з прычыны пачуцця самазахавання і, так бы мовіць, палюхаючыся новых пера-

французскіх мастакоў з Нарманды, мастакоў Парыжскай школы, альбо прымае выставкі беларускіх (!) слуцкіх паясоў з замежжа — Масквы і Вільнюса. На падобныя праекты людзі дзявятым валам ідуць. Праўда, і адпаведная рэклама працуе як мае быць. Не тое што ў Рэспубліканскай мастацкай галерэі Саюза мастакоў ці ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва...

Чаго хоча публіка?

А так... Які вынік можа мець імкненне завабіць публіку на выставку любым спосабам, дагадзіць ёй любым чынам? Бяссплатным шампанскім? Бяссплатнымі каляровымі каталогамі з аўтографамі мастакоў? Шоу-прадстаўленнямі ў дзень адкрыцця экспазіцыі з удзелам прывабных

чая "незалежная" група з так званай паралельнай праграмай прывяла акцыю пратэсту супраць гэтай выставкі. Але гэтае мерапрыемства замест прафесійнага творчага пачуцця і аналізу выставачнай канцэпцыі ператварылася ў "барыкадную" акцыю-фразеалогію.

Грыф змяніўся?

Але я — пра іншае. Калісьці над мастацтвам вісеў грыф "Не дазволена". Білі люстэркі, каб не паказвалі не вельмі "прапарцыянальныя" з'явы-вобразы, што змрочна адлюстроўвалі наша жыццё. Час рэзка змяніў грыф на "Дазволена". Але на асобных выстаўках хтосьці дзесьці змяняе яго на

наму і плённаму, дазволена ўсё, што эстэтычна мудра, па-мастацку апраўдана ды асэнсавана.

А калі мастацтва замяняецца дэманстрацыяй "джэнтльменскага" — на сёння — набору другасных прыкмет, яно — дарэмнае. Гутарка ідзе не пра прыкметы полу — гэта кітч учарашні... Размова — пра прыкметы часу. Сёння на выставку прыйшоў кітч ад... камерцыі, ад гандлю. Кітч, дзе Апалону ды Меркурыю стала няўтульна разам. Увогуле, я разумею многіх мастакоў: вельмі хочацца адгукнуцца на час ды ягоныя падзеі і даты, якія датычацца, скажам, юбілеяў

Выстаўкі дзейнічаюць, але — без глядачоў...

Апалону ды Меркурыю стала няўтульна разам: чаму творы ўжо пад час вернісажаў сыходзяць у нябыт?

час яна асабліва актуальная. Пра няўдачу лепш прамаўчаць. Але як быць з прычынай, што становіцца ўжо тэндэнцыяй? "Сёння не скажаш — заўтра ўжо не паправіць". Гэта — з іншага паэта.

Фармальна выставкі дзейнічаюць...

А заўтра, баюся, сапраўды ўжо не паправіць. Ведаеце, мастацтва можа весці за сабой, а можа ісці на повадзе. Сёння часцей адбываецца апошняе. Глядачы адварнуліся ад выставачных залаў — да больш вострых відовішчаў, напрыклад, заездных, у асноўным "фанерных", "зорак" расійскай эстрады, акцэраў кіно з гучнымі імёнамі, што прагнуць адхапіць тут, на Беларусі, добрае "бабло". Таму што, відаць, там, на іх радзіме, яны ўжо прыеліся. А гасцінная Беларусь, якая заўсёды

гузак. Наогул, фармальна яны, выставкі, дзейнічаюць, але — без глядачоў. Панылая карціна: пустыя залы, самотныя наведвальнікі, назіральнікі, якія проста спяць... Вось нашаму Саюзу мастакоў, каб пражыць, і даводзіцца круціцца ды здабываць грошы за кошт камерцыйных выставак як мастацкага, так і чыста гандлёвага кшталту, напрыклад, у Палацы мастацтва. Але і сваіх — не ігнараваць.

Ды і Нацыянальнаму мастацкаму музею не салодка, бо за кошт сучасных беларускіх экспазіцыяў, на жаль, фінансавага плана не выканаць. Таму кіраўніцтва прыкладае ўсе намаганні, каб "здабыць" такія знакамітыя выставкі, як экспазіцыі з брытанскага Музея Вікторыі і Альберта, твораў Марка Шагала з Музея Ізраіля, работ

дзючат? Скандальнымі экспанатамі-інсталляцыямі, дзе няма і намёку на мастацкі густ? Карацей, вынік — сумны: звыдзенне мастацтва на патрэбу натоўпу, маскультуры. Калі ж попыт натоўпу абцяжарвае мастака, апошні губляе сваё аблічча. І тады адны і тыя ж самыя метады выкарыстоўваюць мастакі розных школ, пакаленняў, нават талентаў. Не таму, што пазычаюць адно ў аднаго, а таму, што дагаджаюць масам. І — губляюць свой мастацкі густ, падпарадкоўваючыся густам натоўпу альбо, што не менш істотна, патэнцыйным пакупнікам — замоўцам твораў мастацтва, якіх, праўда, у апошнія гады стала зусім мала. Карацей, наплыв адсутнасці густу ператвараецца ў безгустоўшчыну. І што тут скажаш?

Вось 23 лістапада, у дзень адкрыцця Першага Мінскага трыенале сучаснага мастацтва, нейкая твор-

"Чаго жадаеце?". Цяпер гэтае пытанне звернута да тых, хто мае "баксы" ды жаданне твораў "прэстыжнага" мастака аздобіць свой офіс ці спальню.

А масам нярэдка патрэбен кітч. Я не пра "ню". Маральнасць народа пакутуе, як мне падаецца, не ад таго, што эрмітажная рэмбрантаўская Даная аголеная, а ад таго, што на яе шызафрэнкі з Літвы Бронюс Майгіс летам 1985-га выліў серную кіслату і двойчы парэзаў нажом... Мастацтва не можа быць бяспольным. Яно можа быць "немастацтвам". Ні ў якой ступені не бяруся вынаходзіць формулы. Тут усе крытэрыі — гранічна асабістыя, і, мабыць, аб'ектыўнасць крытыка — у шчырай суб'ектыўнасці. З дзесяці такіх суб'ектыўнасцей, магчыма, і складзецца меркаванне, да якога варта прыслухацца. Я толькі думаю, што мастацтва, паўнаватас-

выдатных дзеячаў беларускай гісторыі, культуры, дзяржаўных святаў. І ўсе нібыта хочучы адгукнуцца. Імкнуча як мага хутчэй увайсці ў патрэбную "плынь" і ці то адзначаць карцінай, гравюрай або скульптурай юбілей Купалы і Коласа, Караткевіча і Багдановіча, Танка і Мулявіна, Міцкевіча і Скарыны, ці то "вярнуць" заснавальніка ВКЛ Міндоўга на яго гістарычную радзіму, альбо Дзень Перамогі ці чарговую трагічную дату Чарнобыля... Я нават ведаю аднаго скульптара, які, прымаючы ўдзел у конкурсе на помнік Міндоўгу, не ведаў практычна нічога пра драматычны лёс гэтага чалавека, а прачытаў тую і тую пра яго ў энцыклапедыі і потым у рэпрадукцыі пабачыў помнік князю ў Вільнюсе. Дарэчы, як заўсёды, мы спазняемся і ў пытанні ўшанавання імёнаў мінулага, калі размова ідзе пра вяртанне выдатных імёнаў на іх этнічную радзіму — Беларусь.

Частка 2. "Навадзел", што дасталі з-пад друзу вякоў

(Працяг. Пачатак у № 48.)

...Ля ўзножжа вала непадалёк ад барочнай брамы наведвальнік бачыць невысокі мур з маленькай вежачкай-ратондай. І тут жа згадвае, што да рэстаўрацыі яго не было. Не праглядаецца гэты элемент і на ўсіх вядомых фотаздымках радзівілаўскай рэзідэнцыі. А таму немінуца ўзнікае пытанне: адкуль ён уз'яўся? І вось, на языку ўжо пачынае круціцца кплівае слова "навадзел"...

А ўслед за гэтым пытаннем узнікае наступнае: ці трэба было аднаўляць з нуля фартыфікацыйны збудаванні XVI стагоддзя побач з шыкоўным палацавым ансамблем сярэдзіны XVIII-га, які абарончай функцыі ўжо не нясе?

Зрэшты, як адзначыў навуковы кіраўнік аб'екта Сяргей ДРУШЧЫЦ, з нуля нічога аднаўляць і не спатрэбілася, а фрагменты ўмацаванняў мы бачым толькі таму, што яны... захаваліся.

— Да пачатку рэстаўрацыйных работ руіны фартыфікацыйных збудаванняў былі абвалаваны зямлёй і поўнасю схаваны ад вачэй, — распавядае архітэктар. — Але ўжо тады мы ведалі пра іх існаванне, бо, як і належыць, пад час комплексных даследаванняў дбайна прашлудзіравалі архіўныя матэрыялы. Як вядома, толькі ў Мінску — каля 12 тысяч адзінак захоўвання, якія датычацца гісторыі роду Радзівілаў, а ёсць жа яшчэ архівы ў Вільнюсе, Варшаве, Стагольме... Не магу сказаць, што дасканальна вывучыў усе гэтыя крыніцы — там хопіць тэм яшчэ не на адзін дзясятка дысертацый. Але ж матэрыялы, датычныя гісторыі самога радзівілаўскага котлішча, безумоўна, не абмінуў сваёй увагай.

Археалагічныя раскопкі толькі пацвердзілі архіўную інфармацыю. Мы зусім не былі здзіўлены, знайшоўшы ў нетрах зямлі рэшткі бастыёнаў: дзякуючы старым інвентарам нам ужо было пра іх вядома. Затое здзівіла іншае — стан захаванасці нясвіжскай фартыфі-

Перш чым

кацыі. Яе профілі, выкананыя з гарызантальна насланых пластоў гліны, дайшлі да нас нескранутымі, апорныя сцены сям-там ацалелі на вышыню да чатырох з паловай метраў! І ўсё гэта ладны час пралажала пад слямі друзу, схавана ад вачэй.

Чаму тыя ўмацаванні (або хаця б іх парэшткі) не ўбачыш на старых фотаздымках? Тлумачэнні тут — вельмі простыя. Згадайма, напрыклад, дзённікі жонкі Антонія Радзівіла — Марыі Дароты дэ Кастэлян. Яна піша, што ў апошнія чвэрці XIX стагоддзя застала палацавы комплекс у вельмі занябаным стане, равы былі проста засыпаны смеццем. Калі дбайная кабета ўзялася за навадзенне парадку, зразумела ж, іх часткова раскрылі і добраўпарадкавалі, але... самыя цікавыя знаходкі трапілі на паверхню толькі ў наш час — стараннямі беларускіх археолагаў.

Усвядоміўшы, у якім каласальным аб'ёме захаваліся аўтэнтчныя фартыфікацыйныя збудаванні, мы немінуца сутыкнуліся з пытаннем: што з імі рабіць далей? Вядома, можна было проста зноў засыпаць зямлёй — і ўсё. Тады б нічога, апроча купкі навукоўцаў, пра тыя знаходкі і не даведзусь б. Тым не менш, усё ж вырашылі распрацаваць імі іначай. Было прынята рашэнне, што адзін бастыён будзе раскрыты і замацаваны, а страчаныя элементы належыць аднавіць. На тое ёсць некалькі прычын.

Мы ўсвядамлялі, што для Беларусі кожны такі ацалелы фартыфікацыйны элемент з'яўляецца неацэнна каштоўным. Тым больш, як высветлілася, гэта ледзь не адзінае збудаванне такога кшталту ва Усходняй Еўропе, якое захавалася хаця б настолькі. Забягаючы наперад, магу сказаць, што мы не памыліліся ў сваіх прагнозах: той бастыён няўзменна прыцягвае ўвагу наведвальнікаў і часта трапляе на прэзентацыйныя фота.

Да таго ж, калі б мы не зрабілі гэтую работу, не атрымалася б раскрыць і ўключыць у экспазіцыю пяць унікальных падземных збудаванняў, якія цяпер ужо прыведзены ў належ-

Урэшце, прыкладаў такога стаўлення мастакоў да "справдвечнага матэрыялу" можна прывесці шмат. На маіх вачах прайшло многа юбілеяў, на якія нашым мастакам не па кліку сэрца варта было б "адгукнуцца". І яны — адгукнуліся. З надзеяй, што твор прымуць гледачы і ён будзе набыты нейкім музеем. І — спяшаліся... І — з'яўляліся муляжы "на тэму". Зараз, праўда, такія надзеі ўсё больш знікаюць, бо колішняя дагаварная сістэма, калі Міністэрства культуры і Саюз мастакоў маглі праз важныя сацыяльныя заказы рабіць дзяржаўную мастацкую "палітыку" ў выяўленчай культуры, па жаль, знікла,

А што зараз?..

Мастацтва перастае быць партрэйным грамадству і дзяржаве? Хача, з іншага боку, за апошнія гады ў краіне было створана шмат добрых помнікаў і буйных інтэр'ерных ансамбляў кшталту Нацыянальнай бібліятэкі, гарадской Ратушы, гатэля "Еўропа", не кажучы пра абнаўленне замкаў у Міры, Нясвіжы, іншых работ, што патрабавалі вялікіх дзяржаўных фінансаў. Ды і для аплаты ганарараў заезджым эстрадным "зоркам" і кінадзівам знаходзяцца казачныя грошы, няхай і спонсарскія. Канешне ж, пытанне — рытарычнае, але куды ад яго дзецца?

тацтва такіх дакладных крытэрыяў няма? Ці ўсё ж — існуюць? Я асабіста, хутчэй, адчуваю, ці ёсць у дадзенай, скажам, карціне сапраўднасць самавыяўлення і дачынэння. Часта тое, што спачатку падаецца золатам, аказваецца потым кучай бітых чарапкоў, як гэта атрымалася ў гогалеўскай аповесці пра Басаўрука і пра тое, што робіцца з багаццем, здабытым несумленнымі спосабам. Праблема сапраўднасці ў мастацтве — адна з найважнейшых у нашым стагоддзі. Як часта ў сучасным мастацтве сапраўднасць падмяняецца імітацыяй! І зусім не цыркулярным сацрэалізмам (каго ён сёння можа захапіць?) ды не мудрагелістай інсталяцыяй ці "постмадэрнавымі" пошукамі, а нейкай беспардоннай адкрытасцю без адкрыцця. А як процістаяць гэтай несапраўднасці, у аснове якой ляжыць самы даступны спосаб самасцвярджэння?

Як бы ўгадаць, што "служэнне муз не терпит суеты"? Як і служэнне камерцы, як і служэнне "залатому цяльцу". Як і жыццё ўвогуле: мы страшэнна мітусімся, адсюль — тлум і безліч твораў, што ўжо пад час вернісажаў адыходзяць "у нябыт" — гэта значыць, назад у майстэрні альбо проста дахаты. Так, правільна, кожная эпоха стварала свой муляж у мастацтве: карціны-муляжы, скульптуры-муляжы, спектаклі-муляжы, тэлефільмы-муляжы, песні-муляжы, кнігі-муляжы...

Аднак, здавалася б, наша шматпакутная, унікальная паводле сацыяльных перападаў эпоха не справіцца з гэтым. Ёй няк не да гэтага, ды і сорамна. Але, на жаль, муляжы ўжо экспануюцца ў вітрынах нашага напайкастрыраванага ў інтэлектуальным плане жыцця — муляжы, зробленыя "сацрэалістамі" і "неарэалістамі", "авангардыстамі" і "канцэптуалістамі", "постсупрэматыстамі" і "інсталатаршчыкамі"... І прывабліваюць публіку, прынамсі, на шоу-вернісажах, шоу-канцэртах і г. д. Спецыфічную публіку... А можа, мастацтва патрэбен менавіта глядач? Тут ёсць нейкая розніца. Як паміж натоўпам і народам. Як паміж дыялогам і ляянкай. А ляяцца надта ж не хочацца. Куды больш пажадана казаць адно аднаму кампліменты. Магчыма, здолеем калі-небудзь?..

Барыс КРЭПАК

Наогул, фармальна яны, выстаўкі, дзейнічаюць, але — без гледачоў. Панылая карціна: пустыя залы, самотныя наведвальнікі, назіральнікі, якія проста спяць... А яшчэ мы страшэнна мітусімся, адсюль — тлум і безліч твораў, што ўжо пад час вернісажаў адыходзяць "у нябыт" — гэта значыць, назад у майстэрні альбо проста дахаты.

а закупкі з рэспубліканскіх ды персанальных выставак сталі зусім рэдкімі з-за недахопу (вы ўжо здагадаліся?) грошай.

Дзіўна, у савецкія часы выяўленчае мастацтва было ў фаворы і добра фінансавалася, калі творцу не трэба было ламаць галаву, як пракарміць сям'ю, як заплаціць за майстэрню і як пра жыць на пенсію, калі наша беларускае выяўленчае мастацтва ішло ў авангардзе мастацкіх працсаў у Савецкім Саюзе і карысталася ўсеагульным прызнаннем.

Аналагічных пытанняў — шмат. Нагадаю, што нядаўна наогул атрымаўся адзіны па-свойму выпадок, калі Міністэрства культуры не прыняло ўдзел у падрыхтоўцы Рэспубліканскай мастацкай выстаўкі, прысвечанай юбілею з дня нараджэння нашых Песняроў — Купалы і Коласа...

Неяк адна студэнтка-журналістка спытала мяне, ці існуюць крытэрыі, па якіх можна выявіць у мастацтве імітацыю, нават самую зграбную. Што я мог ёй адказаць? Што ў мас-

Дзяржпраграма "Культура Беларусі": ліст у рэдакцыю

У мінулым нумары "К" быў надрукаваны артыкул "А навошта нам e-mail?". А ўжо ў панядзелак на электронную пошту прыйшоў водгук на яго. Вось фрагменты з ліста.

"...Добрае пытанне вы ўзнімаеце у сваім артыкуле. Але ёсць такое адчуванне, што высновы вы зрабілі, не пагаварыўшы з кіраўнікамі бібліятэк. Інакш яны б вам распавялі, што ўсе публічныя бібліятэкі працуюць па штатным раскладзе 1996 года, паводле якога пасада інжынера прысутнічае ва ўсіх групах па аплаци працы ў колькасці адзін чалавек пры наяўнасці камп'ютараў. Ні пра якія аддзелы аўтаматызцыі ў паўнаважым штатам супрацоўнікаў і гаворкі быць не можа.

Вось і ўявіце: знайшлі "хлопчыка" (добры спецыяліст на заработную плату ў 1 117 994 рублі да вас не пойдзе), які павінен устанавіць праграмае забеспячэнне на камп'ютар, падключыць да электроннай пошты кожную бібліятэку, стварыць сайт ЦБС, пажадана — старонку ў сацыяльных сетках і яшчэ многае іншае (да прыкладу, адрамантаваць МФУ або пракласці лакальную сетку). Вы можаце зрабіць заўвагу: маўляў, электронную скрыню можа стварыць і першакласнік. Згодная, першакласнік — можа, а цётка ў вясковай тлушчы — не. Не так проста ў яе і з асваеннем інтэрнэт-прасторы. Усё і па-старому: патэлефанавалі, напісалі справядзачу, завезлі ў галаўную бібліятэку. Таму не лічу пытанне, узятае вамі на старонках газеты, вельмі ўжо актуальным.

Вядома, было б выдатна, каб усе ўмелі карыстацца інтэрнэт-тэхналогіямі або сэрвісамі Google — гэта эканоміць наш час і фінансы... Больш вострым лічу пытанне адключэння бібліятэк ад сацыяльных сетак (маю на ўвазе Брэсцкую вобласць), бо ні пра якія старонкі або блогі бібліятэчных супольнасцей у такіх умовах і гаворкі весіцца не можа.

Прабачце за сумбурнасць, набалела.

З павагай — дырэктар Баранавіцкай ЦБС Вольга Аляксеенка.

P.S.: Усе бібліятэкі горада Баранавічы (сем) маюць электронную пошту і выхад у Інтэрнэт".

Ці справяцца з Інтэрнэтам у вясковай бібліятэцы?

Да канца Дзяржпраграмы — усяго тры гады

У сваім артыкуле "А навошта нам e-mail?" сакцэнтаваць увагу хацеў зусім на іншай праблеме: устаноўка ў бібліятэках і клубах камп'ютараў з падключэннем да Інтэрнэту не заўсёды выклікае ў культработнікаў цягу да асваення найноўшых тэхналогій. І рашуча не пагаджуся з шаноўнай Вольгай Аляксеенка наконт таго, што пытанне, узятае ў артыкуле, не такое ўжо і актуальнае. Мяркуюце самі. Да 2015 года камп'ютарамі з Інтэрнэтам, паводле Дзяржпраграмы "Культура Беларусі", будуць абсталяваны **ўсе (!)** публічныя бібліятэкі краіны. Значыць, найноўшыя тэхналогіі прыйдуць і ў тыя вясковыя паселішчы, дзе пра іх пакуль не ведаюць. Атрымліваецца, супрацоўнікі там не будуць ведаць, як скарыстацца гэтым "падарункам нябёс", набытым за дзяржаўныя сродкі, — вось у чым праблема. Нагадаю, Дзяржпраграма дзейнічае да 2015-га года. Таму і гаварыць аб пытанні варта і цяпер, і праз год. І менавіта ад сельскіх бібліятэкараў ды клубнікаў залежыць, ці здолеем прывіць азы камп'ютарнай пісьменнасці вясковым жыхарам нават у самых аддаленых і маленячых паселішчах. Або будзем і далей жыць "па-старому", "тэлефанавальніцка", пісаць справядзачы ды завозіць іх у галаўную бібліятэку"?

Гаворку тут варта весці, натуральна, пра кадравы патэнцыял сельскіх бібліятэк і клубаў: у многіх раёнах ён даволі слабы. Але і ад кіраўніцтва той або іншай ЦБС залежыць многае. Чаму б не ладзіць курсы камп'ютарнай пісьменнасці, семінары па інфармацыйных тэхналогіях, адпраўляць на вучобу сваіх супрацоўнікаў? А бібліятэкарам, якія прайдуць падобную "школу", няблага стварыць пры ўстановах аматарскія аб'яднанні, што стануць зацікаўліваць наведвальнікаў рознага веку найноўшымі тэхналогіямі.

І кажу гэта, паверце, не галаслоўна, бо па пальцах адной рукі магу пералічыць тыя сельскія бібліятэкі, дзе падобныя аматарскія аб'яднанні, з прыцэпам на старэйшае пакаленне, ствараюцца. А не ўзнікаюць яны ў Беларусі з той жа, ужо названай мною, прычыны: бібліятэкары часцяком самі не ўмеюць карыстацца найноўшымі тэхналогіямі, а таксама

не надта цікаўлены ў тым, каб іх асвоіць. Натуральна, нашмат лягчэй стварыць традыцыйнае аматарскае аб'яднанне пад той жа традыцыйнай назвай "Чамучка": і правера на часам, і клопату менш.

Прабачце за магчымую рэзкасць, але мне таксама набалела.

Што ж да іншай тэмы, узятай Вольгай Аляксеенка, дык праблема недахопу камп'ютаршчыкаў для ЦБС варта асобнай размовы. Сёння работнікі, звязаныя з камп'ютарнай сферай, атрымліваюць самыя высокія заробкі ў Беларусі. І сапраўды, як далей праводзіць аўтаматызцыю ды камп'ютарызацыю бібліятэк і клубаў, калі ў гэтых устаноў няма асабліва фінансавых магчымасцей, каб запрасіць на працу прафесійнага камп'ютаршчыка, а патрабаванні да найноўшай тэхнікі растуць не па днях, а па гадзінах?.. Да гэтай тэмы мы абавязкова вернемся ў адной з наступных публікацый, як і да пытання адключэння бібліятэк ад сацыяльных сетак, паколькі ў шэрагу устаноў да апошніх абмяжоўваюць доступ — як супрацоўнікам, так і карыстальнікам. Мусяць, менавіта таму так мала бібліятэкараў сярод чытачоў на нашых старонках у сацыяльных сетках, пра якія паведамляем што-нумар.

І апошняе. Паўторымся: артыкулы "К" звернуты ў першую чаргу да вас, шануюныя чытачы, да тых неаб'явавых культработнікаў, якім сапраўды баліць за тыя або іншыя праблемы ў развіцці рэгіянальнай сферы культуры. Ёткім пасылам кіруемся і мы, журналісты газеты. Таму звяртаемся да вас яшчэ раз: давайце абмяркоўваць узятыя на старонках газеты праблемы, знаходзіць выйсце з той або іншай сітуацыі, працаваць на перспектыву і будучыню.

За водгук жа і актыўнасць шаноўнай Вользе Аляксеенка шчыра дзякуем.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Выносіць прысуд...

ны стан ды чакаюць экскурсантаў. А гэта таксама значна абядніла б ня-свіжскі тураб'ект.

Дадам яшчэ, што адноўлены быў толькі адзін фрагмент колішніх умацаванняў замка. Іншыя рэшткі фартыфікацыйных збудаванняў (прыкладам, падпорны мур на другім беразе рова) былі проста закансерваваны, і сёння іх пакуль не ўбачыш.

Кіруючыся Венецыянскай хартыяй ды іншымі міжнароднымі канвенцыямі ў галіне рэстаўрацыі, мы перадусім дбалі пра захаванне аўтэнтчнасці помніка — яго планіроўкі, асяроддзя, выкарыстаных матэрыялаў. Ёта нашы дагматы! І тыя элементы муроўкі, якія з'явіліся ўжо ў наш час, нават нязрэным вокам можна лёгка адрозніць ад арыгінальных частак. Тое ж самае, дарэчы, тычыцца і работы з галоўнымі будынкамі комплексу, дзе вы можаце заўважыць і арыгінальныя блокі, і працу ўжо сучасных каменчыкаў.

Адзначу, што наша рашэнне было прадстаўлена на пасяджэнні Рэспубліканскай навукова-метадычнай рады па пытаннях аховы гісторыка-культурных каштоўнасцей і атрымала станоўчую

Сяргей Друшчыц: "Усвядоміўшы, у якім каласальным аб'ёме захаваліся аўтэнтчныя фартыфікацыйныя збудаванні, мы немінуца сутыкнуліся з пытаннем: што з імі рабіць далей? Вядома, можна было проста зноў засыпаць зямлёй — і ўсё. Тады б ніхто, апрача купкі навукоўцаў, пра тыя знаходкі і не даведаўся б. Тым не менш, усё ж вырашылі распарадзіцца імі іначай. Было прынята рашэнне, што адзін бастыён будзе раскрыты і замацаваны, а страчаныя элементы належыць аднавіць".

ацэнку яе членаў. Дарэчы, мне неаднойчы даводзілася чуць ацэнку зробленай намі работы з боку менавіта прафесіяналаў ад архітэктуры і рэстаўрацыі, і без лішняй сціпласці магу адзначыць, што была яна выключна добрай.

Я таксама задаволены вынікам. Не трэба грэбаваць ніводнай магчымасцю лішні раз нагадаць, што высокая культура (а фартыфікацыю, без сумневу, належыць устрымаць як яе праяву) была ўласціва нам, беларусам, ужо ледзь не палову тысячагоддзя таму. Нехта тут

запярэчыць: дык замак жа, маўляў, будавалі замежныя дойдзі ды майстры, той жа Бернардоні. Ёта сапраўды так. Але мала хто ведае, што кантракты, якія Радзівілы заключалі з італьянцамі, немцамі, галандцамі, абавязкова ўтрымлівалі і такі пункт: нанятая замежны майстар мусяў узяць сабе ў вучні сем мясцовых хлапцоў ды перадаць ім свае навыкі. Так нараджаліся школы, якімі мы маем поўнае права ганарыцца!..

(Працяг будзе.)

Занатаваў Ілья СВІРЫН

Паважаныя чытачы! Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 або kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** тэму на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby) і twitter.com/kultura_by/!

Пісаць пра прэмію, па шчырасці, цяжка. Бо, з аднаго боку, навідавоку — крызіс беларускай эстрады, з іншага ж, — падзеі кшталту Нацыянальнай музычнай прэміі мусяць існаваць і садзейнічаць папулярнасці нашага эстраднага музычнага мастацтва, павышэнню прэстыжу беларускіх выканаўцаў і г. д., як тое і пазначана ў Палажэнні аб Рэспубліканскім конкурсе. Іншая справа, што добрай ідэі пакуль далёка да яе ідэальнага ўвасаблення.

Свецкая, але "свойская"

Сёлета вядучымі "самай яркай падзеі года" сталі "зоркі" СТБ Ніна Багданава, Ірына Ханунік-Рамбальская, Віталь Воднеў і Антон Мартыненка. Яны адразу ж задалі тон пафаснага, але свецкага, нават "свойскага", мерапрыемства, спалучаючы гучныя прадстаўленні намінантаў з жартамі. Зразумела, што добры жарт заўсёды будзе да месца, але вельмі часта "трапныя заўвагі" вядучых атрымліваліся на грані фолу. "Цікава, што Віталь прыйшоў да нас у майцы Паўліка Марозава", — да

"Open space" — "Лепшы рок-выканаўца".

Аляксандр Саладуха атрымаў прэмію за "Лепшы гасцёрлыны тур".

"Лепшая песня года" — "Не крыўдзі мяне" Ларысы Грыбалёвай, "Лепшы поп-выканаўца" — Саша Нэма, "Лепшы рок-выканаўца" — гурт "Open space", "Лепшы музычны альбом" — "Мне з табой пашчасціла" гурта "Цягні-Штурхай"... 12 снежня ў Палацы спорту былі абвешчаны пераможцы Рэспубліканскага конкурсу "Нацыянальная музычная прэмія".

Фармат экзамену альбо гадавой справаздачы?

Развагі пасля "аднаго вечара, які зменіць усё". Гіпатэтычна...

прыкладу, ліха пажартаваў пра лічбу "6" на адзенні лідара гурта "Без білета" Антон Мартыненка. "Я прыйшоў у майцы таму, што на футра мы яшчэ не зарабілі", — парываў Віталік Артыст, але, пагадзіцеся, хтосьці мог бы на падобную рэчліку, у лепшым выпадку, папросту пакрыўдзіцца.

Дасталося і танцорам. Ётым разам канцэпцыя шоу была пабудавана на чаргаванні танцавальных нумараў з музычнымі. Танцавальным калектывам выпала роля своеасаблівага пластычнага прадстаўлення намінацый — і дзяўчаты не абмінулі ўвагай сцэнічныя строі танцораў. "Дзе ён узяў такія белья калготкі?" — кінулі яны жарт напрыканцы аднаго з адмысловых нумароў. Зразумела, што вырываць жарты з кантэксту — справа не самая карэктная, але кантэкст Нацыянальнай музычнай прэміі, падаецца, мусяць утрымліваць трохі іншыя інтанацыі.

Разнастайнасці б...

Што да самога музычнага марафона... Уявіце сабе трохгадзінную дзею, што складаецца з музычных нумароў, якія "перабіваюцца" разнастайнымі танцавальнымі "рэпрывамі". Большасць музыкі — поп-фармат, большасць танцавальных нумароў — адпаведны дыскафармат. Зразумела, што ўжо на першай гадзіне нават неспакушанаму глядачу стане сумна. Так, разнастайнасці шоу дадалі выступленні барабаннага гурта "Drum ecstasy" (пераможца ў намінацыі "Лепшая песня (музычны альбом) для кіно, тэлебачання") — відовішчна і ярка, "Старога Ольсы" ("Лепшы этна-фольк-выканаўца"), бачна, што публіка, сапраўды, вельмі любіць гурт "Без білета"... Папраўдзе

бліскучы нумар прадставіў пераможца ў намінацыі "Лепшы джаз-выканаўца" — гурт "Apple Tea" разам з салісткай "Танін jazz" Таццянай Гарошка, адразу прадэманстраваўшы перавагі жывога выканання.

Па сутнасці, яшчэ адным недахопам Нацыянальнай музычнай прэміі стала тое ж памяркоўнае стаўленне да фанарамы. Зразумела, што тэлевізійны фармат дыктуе свае правілы, аднак можам угадаць тую ж музычную прэмію "Грэмі", пад час якой усе выканаўцы выступаюць у жывую і якая становіцца нават своеасаблівым экзаменам для артыстаў. Усе праколы тытулаванага выканаўцы тут жа "бяруцца да ўвагі", як, безумоўна, і перавагі, ды абмяркоўваюцца цягам некалькіх месяцаў. На нашай жа "гадавой справаздачы" для намінантаў створаны ўсе ўмовы, каб мы так і не даведаліся, чаго ж варты насамрэч артыст ці музычная каманда, што акурат і становіцца бачна на жывым выступленні. Глядачы вымушаны назіраць збоўшага толькі якасную "карцінку". І некаторыя артысты, сапраўды, у ёй — майстры, але ці ж толькі гэтым вымяраецца прафесіяналізм выканаўцы?

На што стваральнікі не наважыліся?

Дзіўным чынам гэтакі, пераважна візуальнаму, падыходу пасуе і ідэя з танцавальнымі нума-

рамі. Нікога не маю супраць шануюных калектываў і асабліва — тэатра "Інжэст", але з колькасцю адпаведных танцавальных "скерца" быў яўны перабор. Выступленне пераможцы, танцавальны нумар, "падводка" вядучых, выступленне пераможцы, танцавальны нумар, "падводка" вядучых, і г. д., і да т. п. Разнастайнасць праграму запрашэннем спецыяльных гасцей-музыкантаў, якія, напрыклад, уручылі б узнагароды сённяшнім пераможцам, увесці ў

Ларыса Грыбалёва выканала "Лепшую песню года".

Увогуле, Нацыянальная музычная выявіла дзіўны падыход да паняцця шоу: ёсць праца журы, ёсць адносна разнастайныя пераможцы, ёсць і ўладальнікі спецпрызоў журы, ёсць, нібыта, і пэўны гала-канцэрт — з танцавальным "ухілам", а адчування падзеі — няма. Прайшла музычная прэмія — і прайшла. Атрымалі прыгожую карцінку — і добра. Падаецца, справа ў тым, што адбываецца пэўная блытаніна з фарматам. Вызначэнне лепшых музычных выканаўцаў пэўным тэлеканалам, музычнай студыяй ці сайтам — гэта адно. Іншае ж — калі мы вядзем гаворку пра Нацыянальную музычную прэмію, якая, па логіцы, мусяць прадстаўляць наш айчыны шоу-бізнес у самых разнастайных яго праявах і, па магчымасці, — аб'ектыўна. Урэшце, гаворку на гэтую тэму "К" вяла яшчэ пасля Першай Нацыянальнай музычнай прэміі.

Спецпрызы журы "Надзеля года" — у Алены Ланской.

Няўжо R&B у нас няма?..

І тут ужо ўзнікаюць пытанні іншага кшталту. Няўжо сапраўды наша эстрада мае толькі некалькі музычных жанраў? Толькі поп, джаз, фольк і рок (хоць, прывацца, і сёлетніх прэтэндэнтаў на званне лепшага рок-выканаўцы — а гэта "Nuteki", "Open space", "Без білета" — я прылічыла б да рока вельмі ўмоўна)? Дзе той самы блюз? Рэгі? Рэп? R&B? Няўжо ў нас няма выканаўцаў у гэтых напрамках? Няўжо няма тых калектываў, якія існуюць на памежжы жанраў? Няўжо айчынная сцэна "вымяраецца" аднымі і тымі ж імёнамі на працягу дзесяцігоддзяў? Ведаючы пра тую колькасць ініцыятыў, якімі поўніцца Інтэрнэт, пытаешся ў сябе: дзе гэта ўсё?

Якаў Навуменка пасмяротна быў адзначаны "За ўклад у развіццё сучаснай музыкі". Прэмію атрымаў яго сын Ціхан.

Дзесяць, пяцьдзясят, тысяча...

Сёння, як было адзначана пад час гала-канцэрта, на Нацыянальную музычную прэмію было пададзена больш за тысячу заявак. У фінальным шорт-лісце апынулася каля пяцідзясяці пяці прэтэндэнтаў. Менавіта з гэтай колькасці журы і мела выбраць пераможцаў у дзевятнаццаці намінацыях. І, па сутнасці, "строгае і справядлівае" тут зрабіла ўсё, што магло. Але хто ж выбірае з той тысячы да паўсотні?

Як высветлілася, за тую працу адказная адборачная камісія ў складзе дзесяці чалавек, якая складаецца з кіраўнікоў радыёстанцый, прадстаўнікоў пэўных масавых інтэрнэт-парталаў, беларускіх рэкорд-лейблаў. Яна і складае шорт-ліст намінантаў, абспіраючыся на актуальныя даныя папулярнасці пэўных выканаўцаў у глядача. І значыць — перад намі аб'ектыўная карціна сённяшняга дня беларускай эстрады? Хоць, прывацца, тая адзіная праграма, прысвечаная сучаснай музыцы, якую мы сёння маем на тэлебачанні, — "Зорны рынг" на СТБ — колькі разоў пераконвала, што не ўсё так адназначна, як можа падацца. І колькі разоў мне даводзілася бачыць, як на гэтай музычнай дуэлі відавочныя фаварыты беларускай сцэны ледзь-ледзь вытрымлівалі канкурэнцыю з боку маладых артыстаў.

Дык можа, варта ставіць у аснову не густы публікі, на якія, як вядома, можна паўплываць эфірамі ды ратацыямі, а на меркаванні калегаў музычнай супольнасці, які гэта і адбываецца на той жа Нацыянальнай тэатральнай прэміі? І тады, магчыма, мы такі здолеем убачыць не адно толькі тых, да каго прывыччаліся?

Сёлета той самы "адзін вечар, які зменіць усё", як падавалася ў рэкламным роліку Нацыянальнай музычнай прэміі, стаўся для мяне яркай дэманстрацыяй таго, што і глядач, і музычныя выканаўцы ўжо колькі часу ходзяць па зачараваным коле. Першыя — слухаючы тое, што ім паказваюць па тэлебачанні ці ставяць па радыё, другія — выконваючы тое, што ў іх просіць той самы "выдрэсраваны" глядач. І няма таго поля, дзе першыя маглі б атрымаць пэўную музычную альтэрнатыву, а другія — паглядзець на сябе збоку. А ў выніку — пакуль праіграюць усё...

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ
Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Снежань — самы час падвесці вынікі "Беларускай музычнай восені". Тым больш, што сёлетні, 38-ы па ліку, Міжнародны фестываль мастацтваў быў, бадай, самым насычаным за ўсю гісторыю, уабраўшы ў сябе яшчэ і Міжнародны музычны форум "Беларусы свету". Якімі ж паўсталя тыя нашы творцы, якія з розных прычын жывуць ды працуюць у замежжы? Панарама атрымалася — з трох "п": паэтычна, практычна, праблематычна. Але пра ўсё — па парадку.

Паэтычна

Дзве галіны аднаго беларускага дрэва гарманічна зліваліся ў адну. Асабліва цікава было назіраць, як нашы "іншаземцы", нягледзячы ні на што, заставаліся "шчырымі беларусамі", нават большымі, чым мы самі. Ці як "у дошку нашы", нікуды не з'язджаючы, ганарыліся сваімі еўрапейскімі (а часцяком — і псеўдаеўрапейскімі) манерамі. Як бы тое ні было, але нашы кампазітарская і выканальніцкія школы на гэтым фестывалі-форуме ледзь не ўпершыню паўсталі ў сваім больш поўным абліччы, як два раўнацэнныя бакі аднаго медаля. Не як "белы" ды "шэры" (а тым больш — "чорны"), а як штосьці непадзельнае: якім бокам мы ні паварочвалі б той медаль, разглядаючы на ім выявы, а "разрэзаць" яго на дзве часткі не атрымаецца.

Такія паралелі-параўнанні, больш "аб'ёмнае" назіранне за развіццём нашых твораў і іх мастацтва, працяглыя часавыя супастаўленні (як было — і як стала, а менавіта: як хтосьці граў раней — і як цяпер) — усё гэта прыводзіла да самых разнастайных роздумаў. Не толькі пра канкрэтныя знакі імяны нашай нацыянальнай культуры, але і пра тое, як дзякуючы нашым "пасланцам" пашыраецца спрадвечна "донарская" функцыя беларускай культуры. Як не толькі мы, беларусы, падпітваем найноўшымі еўрапейскімі ды сусветнымі тэндэнцыямі, але і іншыя краіны адкрываюць для сябе штосьці новае — менавіта ў нас, беларусаў. І гэтак жа, як мы, "перакладаюць" яго на сваю нацыянальную мову, што ўзбагачае абодва бакі.

Прыклады? Колькі заўгодна.

Практычна

У цэнтры сёлетняй "Беларускай музычнай восені" і форуму "Беларусы свету" аказаліся такія музычны інструмент, як беларускія цымбалы. У назве інструмента падкрэслім слова "беларускія". Бо самі цымбалы — усходняга паходжання, потым атрымалі распаўсюджанне ў Еўропе, гучалі нават пры каралеўскім двары, ды з цягам часу саступілі месца іншым тэмбрам. Але ў некаторых краінах — не толькі захаваліся, але і атрымалі другое нараджэнне. Такіх цымбалаў, як у нас, няма больш нідзе. Ёсць кітайскія — зусім іншыя, знешне падобныя на гэты "міні-арган". Вельмі распаўсюджаны ў свеце цымбалы венгерскія — з доўгімі палачкамі і педалью. А сёння, як фестываль даказваў нават самым вялікім скептыкам, для нашых беларускіх цымбалаў новыя творы пішуцца не толькі ў нас, але і ў Грэцыі ды Германіі. Прычым у Грэцыі імі зацікавіліся мясцовыя кампазітары, ды яшчэ як!

Калі наша знакамітая цымбалістка Аліна Ткачова, пабраўшыся шлюбам, з'язджала ў Грэцыю, многія глядзелі на дзяўчыну спачуваючы: ну што яна будзе рабіць там са сваёй спецыяльнасцю, патрэбнай толькі нам — і больш нікому? Нават зараз некаторыя не верылі: што, грэчаскія кампазітары вось так узалі і напісалі для цымбалаў? І што, гэта вось так і гучала ў Грэцыі? І не толькі там! Зусім нядаўна, калі маладая салістка Вераніка Прадзед мела фурор у Санкт-Пецярбургу, тамтэйшыя кампазітары былі ўрушаны гэтак жа. Адзін з іх таксама запаліўся жадан-

нем напісаць нешта для незвычайнага інструмента. І калі юная Саша Дзенісева "лётала" палачкамі ды "варажыла" над цымбаламі на класічным "Еўрабачанні", гэтак жа зачараванне стаяла ў вачах венскіх аркестрантаў, якія акампаніравалі ёй у творы нашага Уладзіміра Кур'яна.

Але ж ці можна напісаць для цымбалаў лепш за беларускіх творцаў? Хаця лічыцца, што "свежы погляд" бывае карысней, чым "зашмальцаваны" штодзённым назіраннем, на форуме стала відавочна: вітаючы цымбалы, беларускія кампазітары ўмеюць "фантаніраваць" фантазіяй лепш.

Шмат новых паваротаў думкі ўзнікала і ў час выступленняў такіх прызнаных у свеце нашых музыкантаў, як піяніст Андрэй Паначэўны, скрыпач Арцём Шышкоў. Іх выкананне, заснаванае не толькі на віртуознасці, але і на пакланенні прыгажосці гуку, вымшала перагледзець многія эстэтычныя пастулаты беларускасці, правесці паралелі паміж нашай праслававай "памяркоўнасцю" — і шляхетнасцю яе музычнага выяўлення.

Прыезд знакамітага трубача Андрэя Кавалінскага суправаджаў не толькі яго бліскучым выступленнем — праўдзе на мяжы фантастыкі, — але і

вечар Віктара Войціка, да ўсяго, прэзентаваў новы калектыў — інструментальнае трыа, якое магло б цудоўна "раскручваць" нашу музыку, старадаўнюю і сучасную, на любую аўдыторыю. З твораў даўніны, шляхетна і з густам апрацаванымі В.Войцікам, — калі ласка, канцэрт у Нясвіжскім і Мірскім замках, у іншых салонных колах, дзе трэба стварыць адчуванне подыху мінулых стагоддзяў. З сучаснай музыкай, у тым ліку — з аўтарскімі творами, спецыяльна напісанымі для гэтага калектыву, — на любыя выстаўкі, інсталіцыі, прэзентацыі. Чаму ж мы гэта

буйны яго творчы вечар. А між тым, кампазітар, якога прывычаліся называць "маладым", стоўнілася пяцьдзяць гадоў — самы час падводзіць першыя вынікі. І тое, што мы пачулі на больш як трохгадзінным канцэрце, не проста ўразіла — скарыла! Усіх. Стала сапраўдным адкрыццём. Нават для тых, хто, як я, лічыў, ведае творчасць гэтага аўтара больш-менш поўна. Справа не толькі ў тым, што на канцэрце прагучалі прэм'еры (раней, да прыкладу, Уладзімір Уладзіміравіч ніколі не пісаў нічога для свайго знакамітага сына — сусветна вядомага вялянчэліста Івана Карызьны). "Кам-

Майстар-клас "БЕЛАРУСАЎ СВЕТУ"

ад / для

Правакаванне да асэнсавання. У тым ліку — музычнай еўрапейскасці

Форум "Беларусы свету" чарговы раз сцвердзіў: дзякуючы нашым "пасланцам" пашыраецца спрадвечна "донарская" функцыя беларускай культуры. Як не толькі мы, беларусы, падпітваем найноўшымі еўрапейскімі ды сусветнымі тэндэнцыямі, але і іншыя краіны адкрываюць для сябе штосьці новае — менавіта ў нас, беларусаў. І гэтак жа, як мы, "перакладаюць" яго на сваю нацыянальную мову, што ўзбагачае абодва бакі.

З асаблівай нецярпліваасцю ўсе чакалі, як жа выканае Канцэрт У.Кур'яна для цымбалаў з аркестрам Міхаіл Лявончык, які ў апошнія гады жыве і працуе ў Германіі. Сапраўды, інтэрпрэтацыя часам была настолькі іншай, што нават аўтар, прысутнічаючы ў зале, не пазнаваў свой твор. Мы пачулі, насамрэч, новую рэдакцыю, ажыццёўленую выканаўцам, які вельмі вольна паставіўся да аўтарскага тэксту — амаль гэтак жа, як ён ставіцца да музычнага матэрыялу, робячы джазавыя апрацоўкі. Новы погляд, які асабліва ярка сканцэнтраваны ў сольных кадэнцыях (а кампазітар іх наўмысна не выпісаў, вярнуўшыся да старадаўніх традыцый і даўшы магчымасць выканаўцам напоўніць рэалізаваць свае здольнасці), толькі падкрэсліў важнасць кампазітарскага асэнсавання формы, драматургіі і ўсёй канцэпцыі твора.

Затое менавіта ў Германіі Міхаіл Лявончык змог паказаць (а потым разам са сваімі замежнымі сябрамі прадэманстраваць і ў нас) яшчэ і джазавую сутнасць беларускіх цымбалаў, а таксама новыя магчымасці развіцця ды распрацоўкі беларускіх тэм, якія раптам атрымалі нечаканыя імпрэвізацыйныя схільнасці, загучалі на імпрэсіянісцкі манер. Раптам падумалася: менавіта беларускія цымбалы, з усімі недахопамі іх канструкцыі (немагчымасць "гасіць" гук, "плаванне" гукавышыннасці, адсутнасць агромністай моцы гучання), маглі б стаць цудоўнай глебай для развіцця беларускага імпрэсіянізму — прычым даўно, яшчэ ў даваенныя часы, калі на Захадзе працягвалі развівацца каларыстычна-санорныя тэндэнцыі ў музыцы. І тое, што робіць Лявончык з гэтым інструментам, быццам вяртае нам тыя магчымасці, страчаныя калісьці з ідэалагічных прычын, калі той жа імпрэсіянізм лічыўся яскравым паказчыкам крызісу музычнай культуры пры капіталізме.

працяглым, грунтоўным майстар-класам. Дарэчы, чаму б не выкарыстоўваць такія магчымасці часцей? З практычнага пункта гледжання, трэба навучыцца і надалей максімальна выкарыстоўваць кожную магчымасць хаця б часовага "вяртання на радзіму" нашых выхаванцаў, каб яны маглі дзяліцца набытым у замежжы вопытам. І рабіць гэта не толькі ў час прыватных размоў, але і на творчых сустрэчах, майстар-класах. Чаму б не "правакаваць" іх і да сумеснага ансамблевага музыцыравання? Чым больш размаітай будзе палітра нашых двухбаковых стасункаў, тым больш карысці яны прынясуць для далейшага

Праблема ў тым, што не было б гэтых канцэртаў — мы яшчэ доўга ішлі б да простага ісціны: хто ўвогуле можа ў нас стаць прызнаным? Толькі той, хто спярша будзе прызнаны ў замежжы? Форум "Беларусы свету", уведзены ў кантэкст традыцыйнага Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Беларуская музычная восень", акрэсліў праблему не толькі прызнання, але і далейшага творчага развіцця нашых талентаў у замежжы. Тут, як аказалася, не ўсё так проста...

развіцця беларускай нацыянальнай культуры. У тым ліку — у асэнсаванні яе "еўрапейскасці".

Шмат цікавага падкідвалі і аўтарскія вечары беларускіх кампазітараў. Ніколі яшчэ не было такога, каб на адным фестывалі іх "збеглася" ажно чатыры: на працягу месяца мы пачулі гэты "зрэз творчасці" Віктара Войціка, Уладзіміра Карызьны-малодшага, Віктара Капыцько, Эдуарда Ханка. Змяшчэнне гэтых канцэртаў у атмасферу "беларускага замежжа" (ці "замежнай беларускасці") таксама дало не толькі паэтычны ўзніск, але і новыя практычныя выхадны на асэнсаванне нашай нацыянальнай культуры.

не выкарыстоўваем? Мабільнасць калектыву, майстэрства кожнага з салістаў — гэта ж падарунак і для кампазітараў, і для прадзюсараў. А праз іх — для публікі, нашай і замежнай.

Вечар Віктара Капыцько, вядомага сваімі авангардысцкімі эксперыментамі і не толькі піетэтным, але і іранічным стаўленнем да "пошукавізмаў", прывёў на іншыя рэйкі — дэмакратызму беларускага мастацтва. Здавалася, патрабаванне пісаць "для народа" найбольш актуальным было ў савецкія часы, асабліва ў даваенныя і пасляваенныя. Сёння яно трансфармавалася ў неабходнасць "прывабіць публіку", дасягнуць неабходнай "запаўняльнасці залы", каб "зрабіць касу". Але — якімі коштам? Ці трэба за гэта расплачвацца самой мастацкасцю паказаных твораў? Кампазітар быццам правёў мяжу той "новай прастаты", пераходзіць за якую небяспечна. Дазволіць сабе гэты "парубежны" дэмакратызм на мяжы "флірту" з публікай мог толькі той, хто пачувае сябе Майстрам. І не баіцца быць абвінавачаным за ўсялякія "занадта". Чым не еўрапейскі погляд на сябе ды сваю творчасць?

пактны", "спрэсаваны" ў часе паказ харавой, інструментальнай, эстраднай творчасці кампазітара дазволіў шырока раскрытымі вачыма ўбачыць тое, пра што раней можна было толькі здагадацца. Уладзімір Карызьна-малодшы — найвялікшы пясняр Прыгажосці, яе рыцар і ахоўнік, які не імкнецца трапіць "у аб'ектывы", а факсіруе ўвагу на самой прыгажуні. Пры гэтым прыгажосць паўстала як спрадвечна беларуская рыса! Але не гаротная, як яе прывычаліся маляваць многія, і не "ваяўніча-ганарліва" сваёй звышнікалаўнасцю, як часам імкнецца яе ўявіць, а... спакойная. Бо ўгэўненая ў сваёй прыгажосці. Угэўненая настолькі, што не збіраецца гэта неяк спецыяльна даказваць, робячы неверагодныя выбрыкі: маўляў, усё і так відавочна, бо — дасканалая.

Але ў тым і праблема, што не было б гэтага канцэрта — мы яшчэ доўга ішлі б да простага ісціны: хто ўвогуле можа ў нас стаць прызнаным? Толькі той, хто спярша будзе прызнаны ў замежжы?

Няма прароку ва ўласнай айчыне — гэта праблема не толькі наша. Яна — агульначалавечая. Але гэта не робіць яе маленькай, нязначнай "дробяззю". Бо форум "Беларусы свету", уведзены ў кантэкст традыцыйнага Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Беларуская музычная восень", акрэсліў праблему не толькі прызнання, але і далейшага творчага развіцця нашых талентаў у замежжы. Тут, як аказалася, не ўсё так проста. З аднаго боку, сапраўды, многія атрымліваюць новыя магчымасці для рэалізацыі сваіх мастацкіх памкненняў. І не наша ў тым віна, што мы пакуль не можам прадаставіць сваім творцам тых магчымасцей канцэртавання па ўсім свеце з лепшымі калектывамі, як гэта распаўсюджана ў краінах, дзе культурныя традыцыі не перапыняліся гадамі ды дзесяцігоддзямі "жалезнай заставы". Дзе больш шырока развіта і прадзюсарства, і месэнацтва, якія ў нас яшчэ толькі-толькі пускаюць свае парасткі. З іншага боку, існуе і небяспека: у надна спрыяльных умовах раптам... адсунуць творчасць на другі план. З тымі, хто стаў гасцем нашага форуму, гэтага не адбылося. Але, на жаль, здаралася з некаторымі тымі, каго мы сёння ўжо не памятаем. Яшчэ і таму, што ў замежжы яны папросту змянілі спецыяльнасць, знайшоўшы іншыя сродкі дасягнення дабрабыту...

Таму хацелася б верыць, што падобныя форумныя стануць традыцыйнымі. І ўвогуле, што для далейшых прыездаў нашых "беларусаў замежжа" ды "замежных беларусаў" будзе больш падстаў...

Надзея БУНЦЭВІЧ

Музыка Алега Хадоскі, знанага сім-франіста, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі. Лібрэта, харэаграфія і пастаноўка — заслужаных артыстаў краіны Юліі Дзятко і Канстанціна Кузняцова, якія ў свой час сталі аднымі з першых салістаў, хто, не кідаючы класікі, аддаў рынуцца ў сучасныя кірункі. Спектакль нараджаўся ў "экстрэмальных" умовах: наша балетная трупка актыўна гастралюе, заняты тэрміновымі справамі. Праз тры дні пасля прэм'еры — чарговая замежная паездка. Так што рэпетыцыі ладзіліся ўрыўкамі, з перапынкамі. З асобна пастаноўленага фрагментаў спектакль складаўся ўвогуле літаральна за дзень-два. Пры гэтым фінал, паказаны на прагоне і на прэм'еры, крыху адрозніваўся: пастаноўшчыкі паспелі яго перарабіць за ноч.

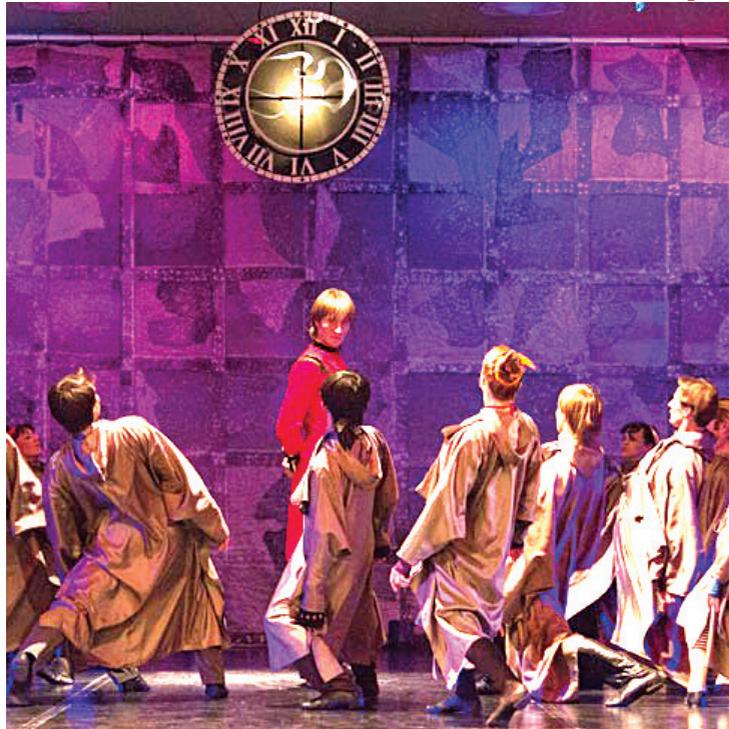
У цэнтры аказваецца не толькі ўласна герой, але і сама асоба Дзяніса Клімука, які становіцца сапраўдным "камертонам" усяго спектакля, бо надзвычай "гаваркая" гласціна-харэаграфічная манера артыста дае "код" да далейшага прачытання апавяду. Некаторыя стрыманаць, гэты "працоўны" стыль Юліі Алейнік, памножаны на адсутнасць музычнага лейтматыву гераіні, дазваляюць адразу заўважыць "нешта не тое", што і выльецца ў фінале ў трагедыю "замкнёнага кола".

Новы спектакль — не пра вакзал, на што маглі б скіраваць яго назва. Але некаторыя элементы сцэнаграфіі (Аляксандр Касцючэнка) адразу вядуць да расшыфроўкі сімвалаў: спынены

Дачакаліся! Нарэшце, нацыянальная прэм'ера з'явілася і ў балетным жанры: Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Беларусі паказаў у Малой зале аднаактовую "Залу чакання".

Не пра вакзал

У чаканні "Залы..." на вялікай сцэне

гадзіннік, стрэлкі якога складаюцца ў крыж, там-сям кінутыя "беспрыпульняныя" чамаданы, містычная прастора, сцены якой нагадваюць камуфляжную расфарбоўку, трывожна-фіялетаваы адценні асвятлення, чорна-бела-шэрыя колеры сцэнічных строяў (Ніна Гурло). І пасярод усяго гэтага — чырвоны каптан, жудасна "нястыльны", у якім нібыта злучаны рознастыльёвыя "адсылкі".

У музыцы выкарыстаны такія ж "універсальныя", гістарычна трывалыя элементы, што могуць прачытацца па-за часамі і прасторай, але маюць і прыхаванае нацыянальнае аблічча. Паступовае ўзыходжанне, якое нагадвае пытанне без адказу, абмежавана малым дыяпазонам, што звычайна выкарыстоўваўся ў даўнейшых фальклорных пластах славянскіх народаў. Яму супрацьстаяць запаволены "броўнаўскі рух" паўтонаў — найдробных музычных часцінак. Першую тэму, якая ў поўным выглядзе прагучыць толькі бліжэй да фіналу, можна было пачуць у музыцы кампазітара да спектакля "Не мой" Купалаўскага тэатра. Але тут гэтая аўтацятата атрымлівае зусім

іншае развіццё. Завершаныя нумары (паўзы паміж некаторымі з іх усё ж маглі б быць карацейшымі) спалучаюцца з магутным сімфанічным развіццём, прычым не толькі ўнутры гэтых частак, але і між імі. У тэмбравай драматургіі на першы план выходзяць сола віяланчэлі, габоя, вібрафона і іншых "пазрыста-касмічных" гучанняў, якія толькі выйгралі б ад аркестравага, а не камп'ютарнага выканання (пасадзіць аркестр у Малой зале папросту няма куды, а каб замест "дэма-вар'янт" зрабіць якасны аркестравы запіс, патрэбны час і грошы).

Харэаграфічная лексіка "Залы чакання" шмат у чым нагадвае пошукі Раду Паклітара. Але гэта не столькі капіраванне яго гласцінай мовы, колькі працяг традыцыі, часам — пераасэнсаванне. А галоўнае — жаданне ісці следам за музыкай, якая "падказвае" многія хады. Цікава назіраць за ператварэннем у гласціку інтанацыі "маналагаў", дуэтаў, за харэаграфічным увасабленнем поліфанічнага шматгалосся і асабліва прынцыпу "фугата".

У агульным філасофскім апавядзе крыху "іншародным" глядзяцца дзве "жанравыя" ўстаўкі — гісторыі жыцця і смерці Афіцэра (Іван Савяноў), які застрэліўся з-за нявернасці Нявесты (Вікторыя Трэнікіна), ды аўтамабілістаў, якія разбіліся ў аўтакатастрофе. Шкада, што "падсветка" ў руках артыстаў усяго толькі "ілюструе" фары, хаця гэты прыём гульні з асвятленнем, рас-

на сталічных пляцоўках. Але, нягледзячы на невялікую адлегласць, прапаўнаватрасны абмен інфармацыйнай казкай не выпадала. Трыенале выправіла гэтую недарэчнасць, прадэманстраваўшы цэлы зрээ сучаснай "віцебскай школы" некалькіх пакаленняў. І асабліва варта адзначыць, што ў дадатак да "абоймы" ўжо даўно вядомых аўтараў (Галіна і Васіль Васільевы, Аляксандр Малей, Генадзь Фалей) у павільёне "Абстракт" было прадстаўлена і нямалятых імёнаў, якія ў Мінску мала хто чуў. Сярод іх — не толькі моладзь, але і маціцы творцы. Скажам, Алег Крошкін або Валянціна Ляховіч: абое знайшлі свае адметныя шляхі на такой, здавалася б, разаранай ніве, як абстрактны жывапіс.

Як і выпадала чакаць, панарама беларускай скульптуры атрымалася даволі разнапланавая, хаця тая цікавая эвалюцыя ад уласна гласціны да канцэптуальнага аб'екта, што спакваля назіраецца ў гэтай галіне, на жаль, у экспазіцыі не была адлюстравана. А вось нааўнасць у ёй узораў якаснага "салона" — накітавалі скульптуркі вадалаза з русалкай аўтарства Аляксандра Шапо — і наогул здзіўляла: яны яўна "не адсюль".

Кожны можа "прачытаць" балет па-свойму. Галоўнае — яго хочацца глядзець зноў ды зноў. Калі ў цэнтральных партыях з'яўляцца самі Юлія Дзятко і Канстанцін Кузняцоў, гэта будзе, безумоўна, яшчэ адзін "новы" спектакль. І так — з кожным артыстам і з кожным чарговым паказам. Гэты балет проста павінен трапіць на вялікую сцэну!

Надзея БУНЦЭВІЧ
На здымку: сцэна з балета.

Цёмны калідор у светлай зале

Як ні дзіўна, галоўным экспазіцыйным "ноу-хаў" Трыенале стаў не канцэптуальны праект Руслана Вашкевіча (праанансаваны "спектакль" з падгляданнем за глядачамі, на маю думку, так і застаўся на ўзроўні цікавай ідэі), а сінтэтычны твор "Калейдаскоп" зусім маладой куратаркі Кацярыны Лісіцынай. Стварэнне герметычнай "прасторы ў прасторы", своеасаблівай татальнай інсталляцыі, што ахоплівае глядача з усіх бакоў, — з'ява калі не новая для родных пенастаў, дык, прынамсі, да крыўднага нераспаўсюджаная. На жаль, светлавая інсталляцыя, якія напаўнялі цёмны калідор у светлай зале, не заглябілі мяне ў нейкую іншую рэчаіснасць — па праўдзе кажучы, яны падаліся шчырым "вучнёўствам", практыкумам з падручнымі матэрыяламі. Але... Вучыцца гэтым новым сродкам выяўлення і сапраўды трэба!

Пра тое, што ў Віцебску ёсць артысты, мінчане, вядома ж, здагадаліся — балазе пра гэта сведчылі і рэдкія з'яўленні тамтэйшых аўтараў

...Але ж пры чым

Крэслы ўсё ж розныя...

Заблукаўшы ў лабірынтах Трыенале, можна было выпадкова абмінуць увагай някідкія, але цікавыя работы. А вось затое робатаў убачыў ды запомніў, не раўнуючы, кожны наведвальнік! Мяркуючы па ўсім, шматлікія жалезныя істоты былі пакліканы нейкім чынам выяўляць "тэхнагеннасць" сучаснага мастацтва. Ды вось толькі... трохі яны спазніліся. Гадоў прыкладна на пяцьдзесят.

Выкарыстанне новых тэхналогій — гэта папраўдзе модны трэнд у сучасным contemporary art. Прыкладам, асноўны праект апошняга Маскоўскага біенале прадэманстраваў шэраг арыгінальных інжынерных рашэнняў, што ўвасаблялі ў жыццё вынаходлівыя ідэі мастакоў — збольшага, між іншым, інтэрактыўныя. Ты падыходзіш, дакранаешся — і раптам нешта здараецца! Але... пры чым тут работы?

К.Лісіцына. Праект "Калейдаскоп".

Куратар Мінскага трыенале сучаснага мастацтва "БелЭКСПА-Арт-2012" Віктар Альшэўскі вельмі слушна расставіла акцэнт: падзея павінна не столькі зафіксаваць пэўныя статычныя зрэзы, колькі справакаваць аналіз актуальнай мастацкай сітуацыі, крытыку, ацэнкі, стварыўшы тым самым інтэлектуальны перадумовы для далейшага развіцця. Як і трэба было чакаць, "начынка" Трыенале атрымалася даволі прыстойнай ды разнастайнай, і таму наўрад ці знойдзецца хоць адзін наведвальнік, які не адшукаў у павільёне "БелЭКСПА" твор "на свой густ". З іншага боку, упадабаць абсалютна ўсё было таксама складана — з той самай прычыны. Ні ў якім разе не прэтэндуючы на ўсеахопнасць і аб'ектыўнасць, падзялюся хіба некаторымі думкамі, што прыйшлі пад час прагляду экспазіцыі.

Крэслы ўсё ж розныя...

Заблукаўшы ў лабірынтах Трыенале, можна было выпадкова абмінуць увагай някідкія, але цікавыя работы. А вось затое робатаў убачыў ды запомніў, не раўнуючы, кожны наведвальнік! Мяркуючы па ўсім, шматлікія жалезныя істоты былі пакліканы нейкім чынам выяўляць "тэхнагеннасць" сучаснага мастацтва. Ды вось толькі... трохі яны спазніліся. Гадоў прыкладна на пяцьдзесят.

Выкарыстанне новых тэхналогій — гэта папраўдзе модны трэнд у сучасным contemporary art. Прыкладам, асноўны праект апошняга Маскоўскага біенале прадэманстраваў шэраг арыгінальных інжынерных рашэнняў, што ўвасаблялі ў жыццё вынаходлівыя ідэі мастакоў — збольшага, між іншым, інтэрактыўныя. Ты падыходзіш, дакранаешся — і раптам нешта здараецца! Але... пры чым тут работы?

А.Шапо. 3 серыі скульптур.

Нааўна, гэтая частка прасторы ўспрымалася б зусім іначай, каб была забяспечана нейкім канцэптуальным і экспазіцыйным ходам — балазе тэма своеасаблівага арт-"э-канд-хэнду", другога жыцця ўсіх састарэлых пыласосаў, магнітол ды іншых адкідаў цывілізацыі, з якіх былі звараны гэтыя стварэнні, напрошвалася сама сабою, і тут ёсць над чым паразважаць... Цікавая ідэя можа ажывіць нават бяздушны метал, але, як падаецца, "куток юнага тэхніка" так і не быў належным чынам апрапрыяваны ў мастацкі кантэкст.

Увогуле, тэкставыя эксплікацыі ў экспазіцыі яўна бракуе. Так, бываюць выпадкі, калі іх зашмат і тэксты нават заспаляюць самі работы, "праграмуючы" іх успрыняцце, але... Калі ўнікнуць гэтай спакусы, яны стануць сапраўдным мастком паразумнення паміж аўтарам ды глядачом. Прыкладам, у выпадку з фотаграфіяй Паўла Бранштэтэра "Вольт рэгістрацыі святла" тлумачэнні былі папросту неабходнымі — іначай

Куды прыводзяць мары

Як фільм са стратэгіяй з'яднаў шэсць тысяч паэтаў

Гісторыя нядалай каманды, што прыйшла да перамогі, "сінема-вар'ете", дзе героі — музыкі з абмежаванымі магчымасцямі, партрэт апошніх каўбояў ці маладых паэтаў з Паўднёвага Бронкса... — у сталічным кінатэатры "Перамога" прайшоў Фэстываль амерыканскага дакументальнага кіно.

Па сутнасці, перад намі паўстаў вобраз той самай Амерыкі, якую мы ведаем з кнігі і фільмаў класікаў. Але, у адрозненне ад тых жа персанажаў твораў Джэка Лондана, сучаснікам даводзіцца змагацца не толькі з прыроднымі стыхіямі... Напрыклад, у стужцы "Быць пачутым" (рэжысёры — Эмі Султан, Эдвін Марцінес, Роланд Лег'ярдзі-Лаўра і Дэбора Шафэр) гаворка ідзе пра трох тынейджараў з Паўднёвага Бронкса, якія вядуць барацьбу за ўласную будучыню

Роланд Лег'ярдзі-Лаўра і Джым Бігэм.

пры дапамозе паэзіі. Ці яшчэ адзін прыклад — фільм Джымі Бігэма "Гэтым разам у маім жыцці...". Ён паказвае, здавалася б, звычайны будні аднаго музычнага бэнда, з той толькі розніцай, што ўдзельнікі гэтага калектыву — людзі з псіхічнымі ды фізічнымі асаблівасцямі. Чалавечы памкненне ды

музыка перамагаюць усе перашкоды, асабліва такія, як стэрэатыпы успрыняцця...

Рэжысёры згаданых стужак Роланд Лег'ярдзі-Лаўра і Джым Бігэм прыехалі ў Беларусь, каб асабіста прадставіць свае работы. Карэспандэнту "К" удалося пагутарыць з творцамі.

ідэю твора ніяк не зразумець неабазнанаму ў дакладных навуках чалавеку.

Безумоўна, нейкія эксклюзіўныя тэхналагічныя рашэнні айчынным мастакам пакуль не па кішэні. Але паколькі высокія тэхналогіі ўжо сталі ўсеагульным здабыткам, можна абысці і толькі самымі даступнымі. Гэта пераканаўча засведчыў фотажурналіст амаль нікому невядомага аўтара Максіма Дасько. Ён зроблены з дапамогай такой досыць распаўсюджанай забаўкі, як вэб-камеры, што кругласутачна трансляюць карцінку з самых розных мясцін свету на ўпрост на твой манітор. Аўтар піша: "Скарыстаўшыся гэтай магчымасцю, я цягам пэўнага часу рабіў своеасаблівы падарожжы па ўсёй планеце. Гэта займала ўсё больш і больш часу, бывала, некалькі дзён запар, не выходзячы з дому, я толькі гэтым і займаўся. Паступова стаў заўважаш, што некаторыя мясціны мяне прыцягваюць больш за іншыя, — там бываў часцей, яны сталі як бы знаёмымі і блізкімі..."

У выніку Максім Дасько чамусьці спыніўся на правінцыйным гарадку Белаазёрскі недзе ў глыбіні Расіі, які стаў для аўтара праекта "міфічным месцам". Падоўгу падглядаў за буднямі яго жыхароў — ахвяруючы ўласным жыццём. Атрымалася надзвычай лірычнае і суб'ектыўнае даследаванне ўплыву сучасных камунікацый на свядомасць і падсвядомасць іх карыстальніка, па матывах якога можна напісаць цэлы філасофскі трактат.

Увогуле, "фотазакрукот", створаны стараннямі куратара Таццяны Стрыга, атрымаўся даволі цэльным і "дагледжаным", аўтары не наступалі адно аднаму на пяткі — як гэта адбылося, скажам, з творам Уладзіміра Цэспера: яго гарэзлівае крэсла з жаночымі ножкамі суседнічае ў экспазіцыі з аналагічнымі прадметамі мэблі сербскага мастака Радавана Трнаваца Мічы. Але тэму, якую адлюстроўвае апошні — драматычны падзел Югаславіі, — легкадумнай не назавеш.

"Дэмаркацыйныя лініі"

Безумоўна, паняцце "добрае мастацтва" з'яўляецца рэлятывым, бо залежыць ад густу. Паняцце "сучаснае мастацтва" — таксама. Спрачацца на гэты конт можна да бясконца — і безвынікова. Тым не менш, варта канстатаваць, што на Захадзе — ды і ці не ва ўсім свеце — гэты ўстойлівы выраз мае пэўныя тэрміналагічныя межы, няхай сабе і не заўсёды дакладна акрэсленыя. Абагулена яго прынята трактаваць як мастацтва ідэі, а не ўмельстваў — ва ўсялякім выпадку, другая выразна прэвалююць. І прышоўшы на біенале сучаснага мастацтва ў Стамбуле або, скажам, Сіднеі, мы, хутчэй за ўсё, убачым там разнастайныя канцэптуальныя праекты, а не звыклыя для нас карціны ці скульптуры — вядома, калі апошнія не з'яўляюцца часткай тых самых праектаў. Мінскае трыенале лёгка выпадае з гэтай парадзімы. Але ці варта спяшацца яго ў гэтым папракаць?

А каго ж там відаць?

Калаж з гісторыі ды ідэнтычнасці

Вынікі **Конкурсу беларуска-польскіх графічных праектаў "Мы-2012"** былі падведзены на аднайменнай выстаўцы ў галерэі Беларускага саюза дызайнераў.

Я.Герасімовіч, З.Краўчанка. "Стваральнікі гісторыі".

Нагадаем, што конкурс, мэтай якога было праз выяўленчыя сродкі паказаць "прамовіць" адметнасці дзвюх культур, быў зладжаны, уласна, Беларуска-польскім саюзам дызайнераў і Таварыствам творцаў ужытковай графікі (Польшча).

Як адзначыў пад час адкрыцця выстаўкі беларускі мастак Міхал Амнепадыстаў, на сённяшні дзень мы маем відавочную нястачу сучасных візуальных абліччаў, што дапамагалі б фіксаваць у свядомасці беларусаў і замежнікаў павязь з нашай краінай ды культуры. Мэта конкурсу акурат і заключалася ў тым, каб знайсці творы, якія ўтрымліваюць новыя вобразы ідэнтычнасці.

Беларускія канкурсанткі Дар'я Мандзік і Яна Войцік, да прыкладу, зрабілі літаральна моўную шпаргалку, нагадаўшы ў сваім праекце "Не маўчы па-беларуску" пра азы беларускай мовы. Немудрагелістыя малюнкі чалавечага цела, адзеньня, прадметаў побыту — посуду і мэблі — былі падрабязна падпісаны на плакаце: вочы, выя, пантофлі, чаравік, філіжанка, спойк, канапа, лядоўня... І сапраўды, ці часта ва ўжытку мы чуем гэтыя словы ды самі іх выкарыстоўваем?

Да язычніцкай культуры ў сваёй рабоце — календары беларускіх традыцыйных святаў — звярнулася Алена Дашкевіч. Аўтарка пазначае ў ім язычніцкія святы, выяўляючы светапогляд нашых продкаў да гадавога цыкла, і прапануе не забывацца на гэты этнаграфічны скарб. Дызайнер Уладзімір Голубеў таленавіта візуалізаваў знакавыя гістарычныя падзеі. Да прыкладу, на плакаце з подпісам "Унія" выяўлены дзве запалкі, галоўкі якіх ледзь дакранаюцца адна да адной.

Немагчыма прайсці і міма шпалераў Андрэя Дурэйкі, якія абыгрываюць "рыцарскае" ды ваярскае мінулае Беларусі. Ды, вядома, нельга не адзначыць праект "Стваральнікі гісторыі" Яны Герасімовіч і Зміцера Краўчанкі, што прадставіў

яскравыя стылізаваныя калажныя выявы знакамітых постацей гісторыі Беларусі. Той жа канцлер ВКЛ Леў Сапега "каранаваны" льювінай галавой, лоб паэта Максіма Багдановіча атачае цярыновы вянок, а ставулая выява кампазітара і мастака Напалеона Орды займела

галаўны ўбор яго легендарнага французскага цэцкі. Іншымі словамі, аўтарам удалося "ажывіць" ды асучасніць знакамітыя выявы, да якіх прывычаліся беларусы. Больш за тое: Яна і Зміцера далі і шэраг парад у выкарыстанні іх калажоў: ад адпаведнага прынту на футболках да змяшчэння на грамадскім транспарце.

Польшкія работы на выстаўцы вылучаліся збольшага дацціпаўнасцю ды поўнай прастаці беларускай культуры. Тая жа Агнешка Зямішэўска ў праекце "Карысныя звароты" нагадала пра ўнікальную мастацкую спадчыну нашага земляка Уладзіслава Стржэмінскага, пра якога мы пісалі ў рубрыцы "Вяртанне імёнаў". А Малгажата Фрыц звярнулася да ўлюбёнай беларусамі стыхіі лесу, абыграўшы яе сімвалаў у шпалерах праекта "Лясныя змагары". Лена Марчынська ідэнтыфікавала беларусаў праз мову, умоўна кажучы, прадэманстраваўшы, чым мы ў першую чаргу цыкавыя суседняй краіне.

Адзначым, што пераможцы конкурсу "Мы" былі ўзнагароджаны як грашовымі прывамамі, так і спецыяльнымі стажыроўкамі ў Беларусі і Польшчы.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Трыенале актуалізавала пытанні. А трэнд?

тут робаты?

— **Джым, Роланд, вашы творы злучаны адной тэмай — выратавання людзей праз мастацтва. Наколькі блізкая вам гэтая ідэя?**

Джым: — На прыкладзе маёй карціны я імкнуўся паказаць, што дзякуючы адной з арганізацый многія людзі з абмежаванымі магчымасцямі могуць атрымаць працу, не быць абязай для сваёй сям'і і нават выступаць у аркестры. Некаторыя з герояў, як вы бачылі, не здольныя нават добра размаўляць, але яны могуць мець зносіны з людзьмі праз музыку — і гэта вельмі натхняльны прыклад! Так, я хачу сказаць людзям: трэба верыць у сябе, бо часам абмежаванні — у нашай галаве.

Роланд: — У мяне трохі інакш. Можна сказаць, што сёння ЗША ператварылася ў такога "паліцыйскага", які кантралюе грамадства знізу даверху. Таму мая мара заключаецца ў тым, каб праз мастацтва перавярнуць своеасаблівую пірамідку, каб большыя глысты насельніцтва атрымлівалі роўныя магчымасці і мелі шанцы прабіцца ў жыцці.

— **Атрымліваецца, што сёння за мару трэба змагацца як ніколі?**

Роланд: — Як і заўсёды. Мы, ствараючы сваё дакументальнае кіно, выму-

шаны змагацца за сваю мару: шукаць фінансаванне, не спыняючы ўвесь час. Таму нас і прываблівае барацьба нашых персанажаў, бо, у той самы час як яны ідуць насуперак абставінам, мы змагаемся за наш фільм і, адпаведна, за мару.

Джым: — На жаль, сёння мы жывём у грамадстве, якім кіруюць грошы. І ў гэтым сэнсе рэжысёры — стваральнікі дакументальнага кіно — вымушаны разлічваць на зусім нешматлікія крыніцы фінансавання. Напрыклад, калі сродкі на фільм дае тэлебачанне, яно хоча дакладна ведаць тэрміны стварэння стужкі, яе працягласць. Усё — дзеля таго, каб падлічыць магчымую выгаду. Аднак відавочна, што падобны кантроль вельмі прыгнятае творчы працэс.

Пастыховасць, на маю думку, вымяраецца не адно фінансавым прыбыткам, а і тым, да якой колькасці чалавек вам удалося данесці ваш месседж. Аднак гэта не значыць, што да ўласнага кіно не трэба ставіцца як да бізнес-праекта. Наабходна абавязкова ведаць этапы стварэння кіно, памятаць пра ўсе яго перыяды: перадвытворчы, вытворчы, паслявытворчы, дыстрыб'юцыйны. І — вы будоўваць уласную стратэгію прасоўвання стужкі.

Упарта ігнараваць міжнародныя стандарты (як падаецца, апошняе слова не будзе тут недарэчным) — гэта стратэгія адважная, але малавыніковая. Пытанне ў іншым: ці мэтазгодна іх бяздумна "прышчэпляць" на нашу глебу, спадзеючыся, што ў спецыфічным тутэйшым арт-клімаце гэтыя экзоты самі сабою дадуць добрыя плоды? І ці не апынуцца ў выніку па-за рамкамі фармату многія выдатныя беларускія аўтары? Прыкладам, скульптар Андрэй Вараб'ёў, які, як заўсёды, прадэманстраваў грунтоўнае валоданне візуальнай мовай мадэрнісцкай пластыкі, арганічна спалучанае з самабытнай вобразнасцю і філасафійным мысленнем. Ва ўсялякім выпадку, я вельмі рады, што гэтым разам ён не застаўся "па-за дыскурсам". Было б прыкра, калі б яго адкінулі, каб дагадзіць чамусьці парожняму, але "трэндаваму".

Магчыма, такіх творцаў трэба выстаўляць пад іншай "шыльдай" — чаму б не стварыць для іх асобны арт-брэнд пад умоўнай назвай "Беларуская (пост)академічная школа"? А магчыма, наадварот: варта паказаць побач са "стопраэнтным" contemporary art, мякка ўпліваючы іх у агульную канцэптуальную канву — хача б дзеля таго, каб засведчыць, што на больш глыбінным узроўні ўсе тыя "дэмаркацыйныя лініі" не настолькі і важныя?

У любым выпадку, Трыенале і сапраўды актуалізавала нямала важных тэм для развагі...

Ілья СВІРЫН

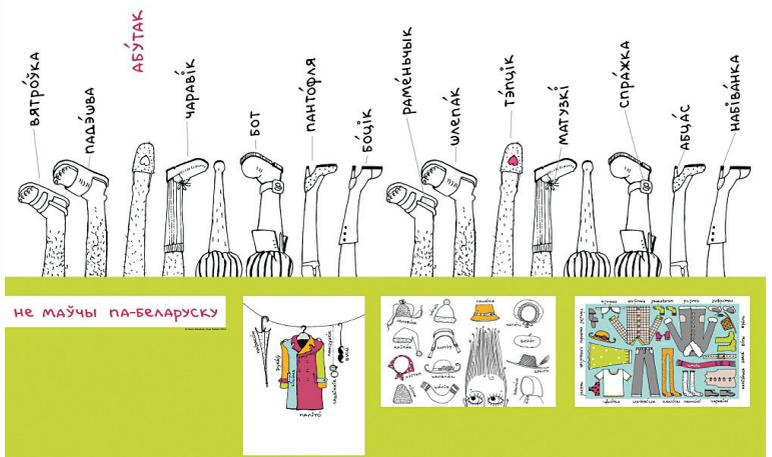
Роланд: — І тут, безумоўна, важны этап распаўсюджвання фільма. Распавяду на прыкладзе ўласнага кіно. Сёння стужку "Быць пачутым" мы паказалі на двух дзсятках фестываляў, паўтары тыдні яна дэманстравалася ў Нью-Ёрку і Лос-Анджэлесе на вялікім экране, таксама фільм транслявала тэлебачанне. Аднак я вырашыў выкласці карціну і ў Інтэрнэт. Мы зрабілі партал, на якім малодыя паэты маглі загружаць свае вершы стварылі адпаведную суполку, дзе зарэгістравана больш за шэсць тысяч паэтаў. Акрамя таго, дзякуючы гэтаму парталу ў нас з'явіліся дадатковыя магчымасці атрымання даходу. Зрэшты, я не хачу, каб ён ператварыўся ў сацыяльную сетку, але калі ён здолее стаць хоць бы адной тысячнай таго, што ўяўляе з сябе такая сетка, то будзе добра.

Джым: — Мы як аўтары вымушаны пра гэта думаць, бо дакументалістам немагчыма жыць адно на энтузіязме. Шукаць і знаходзіць новыя падыходы да глядача — праз Інтэрнэт, розныя медыяканалы — частка нашай "стратэгіі выжывання"...

Гутарыла Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

А.Дурэйка. "Шпалеры". той устрынаецца беларускай культуры.

Д.Мандзік, Я.Войцік. "Не маўчы па-беларуску"

Культура і інвестар: грані сацыяльнага партнёрства

Гэтым артыкулам мы завяршаем сёлетні рэдакцыйны праект, прысвечаны развіццю рэгіянальнага сацыяльнага партнёрства, спонсарства і мецэнатства. Але, зразумела, што названая тэма застаецца для "К" адной з прыярытэтных і ў 2013-м.

Чаму для гаворкі пра ўдасканаленне сацыяльна-культурных стасункаў абралі менавіта Слуцчыну? Адказ даволі просты: мясцовы адзел культуры цягам апошніх гадоў не стамляецца здзіўляць нестандартнымі падыходамі да працы.

Першыя істотныя вынікі на рэспубліканскім фоне, да прыкладу, тут былі дасягнуты ў справе аказання насельніцтву платных культурных паслуг. Мы напісалі пра тое, як уважлівае стаўленне да калекцыяў будучых прыбыткаў паўплывала на рост аўтарытэту ўстаноў культуры Слуцчыны. Эфектыўная пазабюджэтная дзейнасць дазволіла якасна палепшыць і матэрыяльна-тэхнічную базу: набыць для клубаў, ДШМ ды бібліятэк сучаснае абсталяванне, музычныя інструменты, сцэнічныя касцюмы. У іншых раёнах пачалі браць на ўзбраенне менавіта слуцкі "пазабюджэты" досвед.

Наступны слуцкі прыярытэт. Ён звязаны з бібліятэчным крэатывам. "К" неаднойчы пісала пра рэалізаваныя задумкі дырэктара Слуцкай раённай сеткі публічных бібліятэк Людмілы Гурыновіч і лічыць яе адным з уплывовых экспертаў нацыянальнай бібліятэчнай справы. Не будзем паўтараць пра шматлікія новаўвядзенні мясцовых кніжнікаў. Згадаем толькі акцыю "Ноч у бібліятэцы", што літаральна перавярнула стэрэатыпнае ўяўленне пра сённяшнія функцыянальныя абавязкі бібліятэкараў, якія павінны не чакаць чытачоў, а актыўна іх адшукваць, якія абавязаны не палохацца камп'ютарных тэхналогій, а смела ўкараняць іх у паўсядзённую дзейнасць...

І яшчэ адзін немалаважны нюанс. Мы шмат гаворым пра тое, што ад разумнага, выверанага мясцовага самакіравання залежыць і станаўленне творчай самастойнасці аддзелаў культуры. Да прыкладу — пашырэнне магчымасцей штатных раскладаў, павелічэнне колькасці ды якасці платных паслуг... Слуцкі раён і тут стаў адным з першых. Справа ў тым, што старшыня мясцовага райвыканкама Уладзімір Даманеўскі заўжды робіць асаблівую стаўку на развіццё культурных брэндаў Слуцчыны. З гэтай жа прычыны ён — адзін з актыўных удзельнікаў нашых он-лайн-канферэнцый. Вось, да прыкладу, што казаў кіраўнік раёна пад час адной з нашых сустрэч: "Існуе пытанне масавасці і новых форм культурнай працы. Тыя, што існуюць, не могуць даць адказы на многія запыты сучаснай моладзі, таму не выключана ўзнікненне недзяржаўных суб'ектаў культурна-масавай работы. Увогуле ж, кожнае мерапрыемства павінна быць да дробязей прадумана, іх вартасць больш у сельскай мясцовасці, у першую чаргу — у аграгарадках, да таго ж — з улікам складу насельніцтва, тады любое мерапрыемства будзе мець самы спрыяльны грунт. Агульная культура чалавека пасадзейнічае павышэнню культуры вытворчасці, а гэта станоўча адаб'ецца на эфектыўнасці эканомікі Слуцкага раёна..."

Цяпер зразумела, што наша чарговая паездка на Слуцчыну была звязана найперш з далейшым брэндавым развіццём гэтай старадаўняй зямлі, шчодро апавітай нацыянальнай гістарычнай славай. А развіццё гэтае на сёння, як вядома, тычыцца доўгачаканага адраджэння слуцкага пояса. Тут, як аказалася, хапае кропак прыкладання сіл і для мясцовага кіраўніцтва, і для аддзела культуры, і для дзяржаўных ды прыватных інвестараў. Мы пераканаліся, што працэс рэальнага вяртання слуцкага спрадвечнага сімвалу — не просты, не беспраблемны. Але відавочным сталася і тое, што працэс гэты — няўхільны.

"Форменны" арыстакратызм

Пасля таго, як была агучана ініцыятыва Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па адраджэнні слуцкага пояса ў якасці нацыянальнага брэнда, горад Слуцк — радзіма слаўтых артэфактаў і вытворчая база, на якой па старых узорах з дапамогай новых тэхналогій будуць вырабляцца паясы, — апынуўся ў цэнтры грамадскай увагі. Яно і не дзіва: брэнд і атачэнне мусіць мець брэндавае. Інакш кажучы, прыгожая рэч павінна стварацца ў прыгожым горадзе. І захады ў гэтым кірунку ўжо зроблены: зацверджаны эскізы праект помніка майстрам — стваральнікам слуцкіх паясоў, ідзе мадэрнізацыя будынка фабрыкі мастацкіх вырабаў, ёсць ідэі наконт добраўпарадкавання ды аздобы гарадской зоны адпачынку...

Аднак трэба пабачыць горад на свае вочы, каб зразумець, наколькі сёння цяжка вярнуць Слуцку выразнае архітэктурнае аблічча. За савецкі час горад прыдаў новыя прамысловыя прадпрыемствы і жылыя кварталы, страціў — выразны сілуэт, які складалі дзясяткі храмаў ды іншых знакаў даўніны. Сёння, у сувязі з пачаткам рэалізацыі Дзяржаўнай праграмы адраджэння слуцкіх паясоў, у патрыётаў Слуцчыны з'явіліся цалкам абгрунтаваны спадзяванні на шчаслівы паварот у жыцці горада і раёна. Я маю на ўвазе найперш людзей культуры, якія любяць горад ды наваколле такімі, якія яны ёсць,

але і вераць у адраджэнне колішняй прыгажосці ды велічы.

Да такіх людзей адносіцца і начальнік аддзела культуры Слуцкага райвыканкама Алена Камоцкая. Наша гаворка датычылася шматлікіх аспектаў рэгіянальнай культуры, але ўвесь час вярталася да тэмы слуцкага пояса. Паводле слоў Алены Камоцкай, гэты шэдэўр ткацкага мастацтва фактычна стаў сімвалам Слуцчыны, або, кажучы сучаснай мовай, мясцовым брэндам з таго моманту, як геніяльны верш Максіма Багдановіча стаў папулярным у народзе. Адно што ў савецкі час слуцкі пояс трактавалі як праяву традыцыйнай на-

Юген Шапавалаў.

роднай творчасці, а сёння ён увасабляе ўнікальнасць, шляхетнасць, арыстакратызм культуры беларускага Сярэднявечча. Але, набыўшы новую іпастась, пояс і ранейшай, звыклай, не страціў. Мы прыйшлі да высновы, што сёння слуцкі пояс, калі перафразавать вядомую формулу "сацыялістычнага рэалізму" пра змест і форму, з'яўляецца ў вачах грамады творам народным па змесце і арыстакратычным па форме.

Быў рэгіянальны — стаў нацыянальны

"Для мясцовай культуры слуцкі пояс і раней быў свайго кшталту эстэтыч-

Раён у кантэксце скарбу

Віктар Станілевіч.

У Цэнтры культуры вёскі Лучнікі базіруецца ансамбль "Слуцкія паясы".

ным стрыжнем, — кажа Алена Камоцкая. — Сёння ж, калі гэта ўжо не рэгіянальны, а нацыянальны брэнд, мы ганарымся сваёй роляй захавальнікаў традыцыі і ставімся да гэтага сімвала Беларускага з яшчэ большай павагай. Свой унёсак у прапаганду нацыянальнага брэнда імкнуцца ўнесці і прафесійныя мастакі, артысты, і аматары".

Канкрэтна гэта выяўлена ў тым, што вядомы на Слуцчыне і за яе межамі ансамбль "Слуцкія паясы" Цэнтра культуры вёскі Лучнікі сёння карэціруе свой рэпертуар менавіта ў гэтым кірунку. Харэаграфічны ансамбль "Кордас" выходзіць на сцэну з кампазіцыяй, прысвечанай слуцкім ткацхам (знак таго, што звыклая і новая іпастасі слуцкага пояса гарманічна суіснуюць). У Квасыніцкім цэнтры рамёстваў майстар па ткацтве Наталля Барынь грунтоўна вывучае стылістыку ды сімваліку слуцкіх паясоў, стварае на гэтай аснове ўласныя работы ды перадае свае веды і майстэрства дзецям. У горадзе створаны Цэнтр традыцыйнага народнага мастацтва, мэта якога, сярод усяго іншага, — папулярна нацыянальнага ткацкага брэнда.

Павышаны статус — у фестывалю мастацтваў "Слуцкі паяс": раней фэст быў раённым, а ў 2013-м стане абласным. А там, дадам ад сябе, калі справа пойдзе, можна чакаць і рэспубліканскага статусу... Сама Алена Міхайлаўна так далёка ў будучыню не зазірае і, каб не сурочыць, гэтую тэзу не агучвае. Але аптымістычны тон нашай гутаркі пераканаў у тым, што случчанае бачаць менавіта такую перспектыву і, калі трэба, будуць за яе змагацца.

Рарытэт вернецца дадому

Як і належыць гораду, які павяжае сябе ды разлічвае на павягу іншых, Слуцк мае краязнаўчы музей. У перспектыве апошні можа стаць адным з лепшых у краіне, калі прыдбае для сваёй экспазіцыі сапраўдныя слуцкія паясы.

"К" паведамляла яшчэ ўлетку, што адзін з мінскіх збіральных гатова прадаць Слуцкаму краязнаўчаму музею два паясы за 175 тысяч долараў. Музей імгненна распачаў піяр-акцыю, звярнуўся да ўсіх, хто можа дапамагчы грошамі. Быў адкрыты **раxунак 360400000562, філіял № 615 ААБ "Беларусбанк", код 808, УНП 690305921, атрымальнік — ДУ "Слуцкі краязнаўчы музей"**, абвешчаны дабрачынны марафон па зборы сродкаў. Грошы пачалі паступаць на рахунак. Былі спадзяванні, што ўжо ўвосень паясы зоймуць месца ў музейнай экспазіцыі...

Пытаюся ў спадарыні Камоцкай, на якой стадыі абвешчанае набыццё слуцкага пояса. "На завяршальнай", — упэўнена адказвае Алена Міхайлаўна. Для случчан вярнуць на радзіму хаця б адзін з рарытэтаў — справа гонару, а дзеля гонару варты парупіцца. Спадарыня Камоцкая мяркуе, што дэталі агучваць зарана, але грошы — збіраюцца, хоць і не так хутка, як хацелася б. Паралельна вырашаюцца арганізацыйныя пытанні. Каардынуе працэс Краязнаўчы музей. Спіс прадпрыемстваў і прыватных асоб, якія зрабілі фінансавы ўнёсак для набыцця рарытэта, даволі ўнушальны, і ён папаўняецца.

Пазней я сустрэўся з двума спонсарамі культуры на Слуцчыне, якія ўжо дапамаглі гэтай справе грошамі. Па словах спадарыні Камоцкай, сітуацыя з набыццём слуцкага пояса для музейнай экспазіцыі добра адлюстроўвае пазітыўны характар стасункаў мясцовых устаноў культуры з партнёрамі і спонсарамі.

Калі ж узнікаюць праблемы, дык заўжды можна разлічваць на дапамогу кіраўніцтва раёна, прадпрыемстваў і гаспадарак, а таксама прыватных прадпрыемстваў, неабякавых да стану культуры на сваёй малой радзіме. Алена Камоцкая назвала чатыры прадпрыемствы, з якімі ў райаддзела партнёрскія стасункі. Усе яны звязаны з сельскай гаспадаркай, з'яўляюцца часткай аграрна-прамысловага комплексу: гэта камбінаты, цукровы і сыраварны, а таксама хлеба-і мясакамбінаты. Найчасцей культ-

турны цэнтр, у якім мы знаходзімся, ладзіць імпрэзы, што разлічаны не толькі на нашых працаўнікоў, але і на жыхароў прылеглых раёнаў. Высокая якасць работы на нашым камбінаце абумоўлена ў першую чаргу тым, што ў нас за працу трымаюцца. І заробкі высокія, і сацыяльны пакет гарантаваны. Але вядома, што чым вышэйшая агульная культура чалавека, тым лепш ён працуе. Таму шчыльна супрацоўнічаем з райаддзелам культуры, адгукся на яго просьбы. Мы, дарэчы, зрабілі грашовы ўнёсак для набы-

"Даваць лепш, чым браць"

Наступная сустрэча — з Віктарам Станілевічам, прадпрыемствам, дырэктарам таварыства з абмежаванай адказнасцю "Віста". Ён — таксама адзін з тых, хто дапамог грашыма ў справе вяртання ў Слуцк слуцкіх паясоў. Прадстаўляючы яго, спадарыня Камоцкая паведаміла мне, што Станілевіч — мясцовы чалавек, вясковец, і фірма ягоная працуе на вёску.

"Я даволі рана зразумеў, што даваць лепш, чым браць. І калі чалавек збольшага вырашыў свае матэрыяльныя праблемы, ён мусіць дапамагчы іншым", — кажа Віктар Станілевіч. І згадвае такі эпізод. Ён першым з братоў набыў машыну, а значыць, менавіта да яго звярталася маці, калі трэба было нешта прывезці адвезці. Потым на колы "сталі" браты, а маці ўсё адно, як была якая патрэба, прасіла Віктара. А калі ён заўважыў, што гэта могуць зрабіць і браты, маці за-

значыла, што гэта ж добра, калі людзі спадзяюцца менавіта на цябе... Далейшы жыццёвы досвед пераканаў Віктара Барысавіча ў слушнасці ейных слоў.

"Мы — слуцкія. І дапамагчы Слуцчыне — наш абавязак", — кажа ён. Прычым дапамогу разумее вельмі канкрэтна. Памятае тыя часы, калі цэнтральная вуліца горада была зялёнай. А потым яе пашырылі, спілаваўшы дрэвы, што стаялі ўздоўж яе...

Спадар Станілевіч гатовы сам укласці грошы ў тое, каб цэнтр горада, галоўная вуліца і прылеглая да яе прастора зноў сталі зялёнымі, як у ягоным дзяцінстве... Ён гатовы арганізаваць на гэтую справу і іншыя прадпрыемстваў. "Мяне просяць дапамагчы набыць сцэнічныя касцюмы для дзіцячага ансамбля — я выконваю просьбу. А потым, калі бачу іх на сцэне, я ў такім захапленні ад той прыгажосці, што гатовы на гэтую справу яшчэ дадаць грошай!" Віктар Станілевіч — фінансавы партнёр самых розных мерапрыемстваў, у тым ліку — і мясцовага конкурсу прыгажосці.

Жыў у горадзе мастак...

Сустрэчы, дзея якіх я прыехаў у Слуцк, адбыліся. Праграма камандзіроўкі, здаецца, выканана. Да аўтобуса ёсць час. Спадарыня Камоцкая прапануе наведваць

З ГРАМАДЫ ПА НІТЦЫ — КРАІНЕ МАРКА

Падарунак Прэзідэнта краіны Аляксандра Лукашэнка Галерэі мастацтваў у Слуцку — карціна жывапісца Аляся Філіповіча.

Касцёлак калекцыі галерэі склалі работы са збору мастака Уладзіміра Садзіна.

Беларускі краявід пэндзля маладога Леаніда Шчамялёва.

работнікі звяртаюцца па дапамогу да кіраўніцтва цукровага камбіната. Гэта абумоўлена і асаблівай роляй, якую гэтае прадпрыемства адыгрывае ў эканоміцы раёна, і той акалічнасцю, што камбінату належыць Цэнтр культуры, які раней быў у падпарадкаванні райаддзела, а сёння фактычна захоўвае функцыю агульнагарадской культурнай пляцоўкі.

Спонсар — прамысловы

Слуцкі цукровы камбінат — спонсар шматлікіх мерапрыемстваў, арганізаваных райаддзелам культуры. Знаёмлюся з мясцовым Цэнтрам культуры. Экскурсію па будынку праводзіць дырэктар гэтай установы Таццяна Токалава. Цэлая сцяна ў яе кабінце завешана дыпламамі і ганаровымі граматамі. Тут жа гутару з намеснікам генеральнага дырэктара камбіната па ідэалогіі Яўгенам Шапалавым.

— Мы — горадаўтваральнае прадпрыемства, — кажа ён. — А калі ведаць, што горад і раён знітаваны эканамічна, дык такую ж ролю мы адыгрываем і для Слуцчыны ўвогуле. Жыхары горада ды прылеглых вёсак — нашы работнікі, з палеткаў да нас ідзе сыравіна. Культ-

ця Краязнаўчым музеем слуцкіх паясоў. Наша супрацоўніцтва — на агульную карысць: культурным дапамагам матэрыяльна, яны нам — арганізатыўна, калі трэба зладзіць тое або іншае мерапрыемства. Мы імкнёмся выхавачы ў нашых супрацоўнікаў пачуццё карпаратыўнай салідарнасці, гонару за прадпрыемства як праяву гонару за краіну. Такім чынам, мы і спецыялісты культурнай галіны маем агульныя мэты. Адпаведна, працуем — разам...

Паясы — слуцкія, зборы — львоўскія

Дэталі да агульнай карціны

Мінчане ўжо мелі магчымасць пабачыць слуцкія паясы са сталіцы Літоўскай Рэспублікі. На чарзе — рарытэты, што захоўваюцца ў Львове.

Дасягнута дамоўленасць аб экспанаванні ў Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь чатырох слуцкіх паясоў з фондаў Львоўскага гістарычнага музея. Пра гэта "К" паведаміў генеральны дырэктар НММ Уладзімір Пракапцоў. Выстаўка пройдзе ў маі — жніўні наступнага года. Разам з паясамі глядачы пабачаць жывапісныя творы з фондаў ужо згаданага Львоўскага гістарычнага, а таксама Валынскага краязнаўчага музеяў і Львоўскай карціннай галерэі: гэта партрэты прадстаўнікоў слаўных магнацкіх родаў, такіх, як Радзівілы, якія адыгралі значную ролю ў гісторыі Беларусі і Украіны.

Агульная колькасць экспанатаў маючай адбыцца выстаўкі — каля шасцідзесяці.

Інтэр'ер залы Львоўскага гістарычнага музея.

мясцовую мастацкую галерэю. Гісторыя апошняй наступная...

Жыў у Слуцку мастак Уладзімір Сцяпанавіч Садзін. Нарадзіўся ён у 1924 годзе. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. З 1945-га стала атабарыўся ў Слуцку. У прафесійных мастацкіх прыйшоў з аматараў. Шчыраваў у галіне пейзажа. Па сённяшніх мерках, погляды на мастацтва меў кансерватыўныя. Тым не менш, работы ягоныя захоўваюцца ў музеях ад Паўладара да Філадэльфіі. А яшчэ вёў ён у Слуцку народную студию выяўленчага мастацтва, дзе першыя крокі зрабілі такія знакавыя постаці нашай выяўленчай культуры, як браты Басальгі, Георгій Скрыпнічэнка, Уладзімір Голуб, Уладзімір Цэслер...

Уладзімір Сцяпанавіч звяртаўся да мэтраў савецкага мастацтва з просьбай падарыць студиі работы, якія можна было б выкарыстоўваць у якасці ўзораў майстэрства ў навучальным працэсе. І такія работы яму дасылалі... Так склалася абсалютна ўнікальная калекцыя твораў савецкага мастацтва, якую ён падарыў Слуцку і якая складае сёння аснову мясцовай карціннай галерэі. Пайшоў з жыцця мастак у 2010 годзе, пакінуўшы па сабе добрую памяць, шыкоўную калекцыю і таленавітых вучняў...

Згадкай пра гэтага рухавіка культурнай справы на Слуцчыне я і скончу свае нататкі.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Слуцкі раён — Мінск

Апошнія словы — не перабольшанне, бо гэтая школа папраўдзе шмат у чым унікальная. Нават змяшчаецца яна — пад адным дахам з... міліцыяй. Наогул, у той час як многія такія школы не могуць набраць дастатковую колькасць вучняў, тут конкурс пры паступленні складае да сямі чалавек на месца. Можа, "геаграфія" вінаватая? Раён — спальны, новабудуёлы, дзяцей — шмат, а школа — адна на ўсю акругу. Вядома, гэтая таксама адыгрывае сваю ролю. Але не асноўную! Бо тады штосьці падобнае здаралася б у кожным мікрараёне. Аднак не!

ды балеты. На ўваходзе — тэлевізар, каб бацькі не сумавалі, чакаючы сваіх юных музыкантаў. Спецыяльны "столік забытых рэчаў". А ля адных дзвярэй (дарэчы, зачыненых, але з маленькай прыпіскай: "Без білета") — цэлы "хіт-парад" вялізных "тэпцікаў".

— Гэты гурт у нас "кватаруе", — усміхаецца дырэктар Мікалай Шэпель. — Але ў нас і сваіх калектываў хапае: ажно чатырнаццаць...

Сапраўды, школа ўнікальная яшчэ і сваёй "універсальнасцю", што спалучаецца з куды больш разгалінаванай, чым у іншых, "спецыялізава-

між тым, патрэба ў такіх спеваках ёсць і будзе, прычым — рознага ўзросту, а не толькі дарослых.

Навучаюць у школе і ігры на такіх народных інструментах, як дудкі ды акарыны. Зноў-такі, раней іх "асвойвалі" хіба ў БДУКІМ. Ёсць у школе і адпаведны ансамбль, лаўрэат конкурсу ў Стоўбцах, — "Вяселья музыкі" пад кіраўніцтвам гітарысткі Юліі Лепінай, дзе на акарыне выступае сам дырэктар, габайст паводле спецыяльнасці: "Я іх вучу працаваць, яны мяне — граць".

Увогуле ж, у школе сабраны не толькі лепшыя выпускнікі Акадэміі музыкі, але і некаторыя з яе выклад-

З "Каменнай горкі" — у "Верхні горад"

Учора сталічная Дзіцячая музычная школа мастацтваў № 17 адзначыла сваё 35-годдзе. Але ўрачыстасці з гэтай нагоды, што адбыліся ў Канцэртнай зале "Верхні горад", кампакт-диск з выступленнямі выкладчыкаў і вучняў сталі хіба святочнай "часткай айсберга". "Вяршыня" ж яго — у іншым: асобна ўзятая дзіцячая школа ледзь не на ўсёй тэрыторыі Мінска не проста заўважна вольны час дзяцей, а і... уплывае на нацыянальныя выканальніцкія школы па розных музычных спецыяльнасцях.

чыкаў, тыя, хто скончыў магістратуру і аспірантуру. Ёсць сярод выкладчыкаў і шматлікія пераможцы міжнародных конкурсаў, стыпендыяты спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Тая ж Лідзія Скачко, лаўрэат Гранд-прэміі фонду, якая ўзначальвае аддзяленне баяна і акардыона, кіруе ажно двума ансамблямі.

— Наш асаблівы гонар, — працягвае Мікалай Мікалаевіч, — юныя піяністы, якія пад кіраўніцтвам Веранікі Сахарвай неаднойчы становіліся лаўрэатамі і дыпламантамі міжнародных конкурсаў, у тым ліку ў Італіі ды Францыі. А гітарыстка Ганна Аляксееўка зараз стала лаўрэатам Рэспубліканскай музычна-тэарэтычнай алімпіяды ў Гродне. Некаторыя, асвойшы адзін інструмент, прыходзяць вучыцца і на іншых. Мастацтва — гэта заўсёды сінтэз. І выхоўваць эстэтычныя памкненні ў дзяцей трэба ў комплексе...

Што ж, застаецца дачакацца, пакуль школа атрымае хіба б не цэлы "комплекс" будынкаў, а проста крыху большае памяшканне. Ёсць спадзеў, што ў 2014 годзе пачне рыхтавацца да пераезду міліцыя. Тады, пэўна, школа зможа далучыць яшчэ некалькі пакояў — так, як у свой час яна "пашырылася" за кошт ЖЭС, фотаапельне і сауны, што змяшчаліся тут жа. Тады яна зможа выпускаць штогод не пяцьдзесят шэсць аматараў прыгожага, а куды больш...

Надзея БУНЦЭВІЧ

На здымку: Канцэртная зала "Верхні горад".

Магілёўшчына: практыкум рамяства

могуць спалучацца розныя віды ласкутнай тэхнікі: традыцыйны пчворк, квілтінг, японская тэхніка "тэмары", руская "ляпачыха"...

Адзін з дзён семінара быў прысвечаны ткацтву паясоў на дошчачках. Сёння ў гэтай нескладанай тэхніцы вырабляюць стільныя закладкі для кнігі, торбачкі, дыванкі, сурвэтки, дэкарэтыўныя падушкі. Таму майстэрства карыстаецца папулярнасцю і сярод моладзі. Заняткі праводзіла метадыст-майстар Круцільскага раённага дома рамяства, народны майстар Ларыса Лямцава. Яна таксама ўмее ткаць на кроснах, вырабляе тэкстыльную ляльку, займаецца вязаннем і вышыўкай.

У Магілёўскім абласным метадычным цэнтры народнай творчасці і культурна-асветніцкай работы разумеюць: для таго, каб захаваць традыцыю ў жывым, а не "закансерваваны" выглядзе, патрэбны паслядоўнікі. Арганізаваць такую пераемнасць можна толькі праз жывыя стасункі вучняў з майстрам і носьбітам рамесных традыцый. Таму для АМЦ арганізацыя семінараў, майстар-класаў, практыкумаў па захаванні і развіцці народнай дэкарэтыўна-прыкладной творчасці — справа звычайная і традыцыйная.

Методыка ХЭНД-МЭЙДУ

Надаўна Цэнтр ладзіў семінар-практыкум па ласкутнай тэхніцы шыцця і ткацтве паясоў. У ім прынялі ўдзел дырэктары і метадысты раённых дамоў і цэнтраў рамяства, кіраўнікі гурткоў ды студый дэкарэтыўна-прыкладнага мастацтва, выкладчыкі дзіцячых школ мастацкіх рамястваў.

Тэарэтычныя і практычныя заняткі праводзіла магілёўская майстрыха, член Беларускага саюза майстроў народнай творчасці Алена Вярменіч, якая прадэманстравала вынашныя ёю ў розных варыянтах ласкутнай тэхнікі: лялькі, пано, коўдры, сурвэтки, торбачкі... Іншыя рукадзельніцы перанялі ў майстрыхі сакрэты стварэння дэкарэтыўных элементаў на аснове пчворк-блокаў — тых, што можна стварыць уручную, без выкарыстання швейнай машыны. У выніку ўдзельніцы семінара навучыліся рабіць дзівосныя ёлачныя цацкі.

— Жанчыны здаўна ставілі лапікі на адзенне, перапыталі старыя рэчы, стваралі коўдры, кілімы... — растварае Алена Дзмітрыеўна... І дасоль гэтае майстэрства застаецца актуальным, прынамсі, для мяне, бо па спецыяльнасці я — мастак-мадэльер. Але ж гэты заняткаў даступны кожнаму: у любым доме знойдуцца абрэзкі тканін, ніткі, іголка ды нажніцы. У адным вырабе

— Мне падабаецца перадаваць людзям сваё майстэрства, — зазначае Ларыса Міхайлаўна. — Пры нашым РДР дзейнічае дзіцячы гурток "Беларуская лялька". Многія з удзельнікаў — вельмі таленавітыя...

Гэтае двухдзённае мерапрыемства стала апошнім з шэрагу сёлетніх семінараў-практыкумаў, што ладзіліся Магілёўскім абласным метадычным цэнтрам па розных відах дэкарэтыўна-прыкладной творчасці: ткацтве карцін на кроснах, карункавязанні, выцінанцы...

Вольга СЕМЧАНКА, вядучы рэдактар Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветніцкай работы

На здымках: майстар-клас па пляценні паясоў; узоры лапікавага мастацтва.

Дык, можа, справа ў лініі метро? Ад станцыі "Каменная горка" — літаральна некалькі крокаў. Але ж у цэнтры горада такім "метрознаходжаннем" могуць пахваліцца, зноў-такі, многія. Лепшых выкладчыкаў "пераманілі"? Не без гэтага, але ж чаму тады іншыя не "перацягнуць" іх да сябе? Намагаючыся знайсці сапраўдную прычыну, раптам лаўлю сябе на думцы, што паўтары гадзіны, праведзеныя ў школе, праляцелі за адно імгненне, і хочацца вярнуцца сюды зноў — прытым, што з дзяцінства, нягледзячы на выдатныя дзіднакі, у мяне сфарміравалася ўстойлівая "алергія" на школу як месца для заняткаў, і тыя "плямы на душы" толькі замацаваліся, калі школьнікамі сталі мае дзеці.

Дзверы ў гэтую школу не зблытаеш з суседнім аддзяленнем міліцыі. Пад школьнымі вокнамі — клумбы, фігуркі жывёлін, грыбкі, нават гэткае "лебядзінае азярцо", якое "учынілі-сачынілі" загадчык гаспадаркі і ягоная жонка. Усе калідоры завешаны графічнымі малюнкамі, рыцанамі на музычную тэматыку, выкананымі студэнтамі Акадэміі мастацтваў, вынікамі "фотасесіі", што ладзілася тут нядаўна. У канцэртнай зале — авангардны роспіс на ўсю сцяну, які таксама стаўся курсавой работай студэнтаў-жывапісцаў. У класах — відэа, каб можна было глядзець оперы

насцю". Патлумачу: далёка не ва ўсіх такіх установах ёсць усе музычныя спецыяльнасці і спецыялізацыі. Тут жа іх — ажно два дзясяткі. Не хапае хіба выкладання ігры на фагоце (хаця ёсць — нават на тубе): проста, няма пакуль самога фагота. Затое ёсць усе іншыя інструменты, старыя і новыя, у добрым стане. Штосьці дапамагае набываць упраўленне культуры Мінгарвыканкама, нешта, дзякуючы ініцыятыўнасці школьнай адміністрацыі, перадалі Белтэлерадыёкампанія, Музычны тэатр, штосьці — Акадэмія музыкі: для прафесіяналаў тыя інструменты ўжо не прыдатныя, а для пачаткоўцаў — падыдуць.

Выкладаюцца ў школе і эстрадныя спевы — з лёгкай рукі кампазітара і знамага спецыяліста ў гэтай галіне Алены Атрашкевіч, якая падабрала добрых педагогаў, і нават... народныя. Народна-спеўны кірунак для мінчан такога ўзросту — штосьці новенькае. Пачынальнікам яго выступіла Ірына Кавыцкая — заснавальнік і мастацкі кіраўнік фольк-джаз-гурта "Акапа-NHS". Аўтар шматлікіх метадычных распрацовак, яна падрыхтавала эксперыментальную праграму народных спеваў, якая летась была прывзняна тыпавой. Ёй змогуць карыстацца па ўсёй краіне, асабліва ў рэгіёнах, дзе народныя спевы бываюць нават больш запатрабаванымі, чым акадэмічныя, толькі раней гэ-таму ў музычных школах не вучылі. А

Бяспека жыцця

Каб не сапсаваць свята

З 10 па 29 снежня ў мэтах папярэджання пажараў і няшчасных выпадкаў пры выкарыстанні піратэхнічных вырабаў праходзіць рэспубліканская акцыя "Бяспечны Новы год!". Яна складаецца з трох этапаў. Першы пачынаецца 10 снежня ў агульнадукацыйных установах, другі — 17-га, на прадпрыемствах і ў арганізацыях, трэці — 22 снежня, у месцах масавага знаходжання людзей.

Пераднавагодні перыяд заўжды суправаджаецца рэзкім павелічэннем колькасці пажараў і траўмаў. Да прыкладу, летась за пяць святочных дзён у выніку парушэння правілаў пажарнай бяспекі пры выкары-

танні піратэхнічных вырабаў у рэспубліцы адбылося пяцьдзесят няшчасных выпадкаў. Сем з траўміраваных — дзеці.

Кожнаму, натуральна, хочацца зрабіць навагодні і калядныя свята вясельмі і незабыўнымі. Але нельга забывацца на тое, што бенгальскія агні, петарды, ракеты і феерверкі, акрамя яркіх уражанняў, могуць пакінуць і непрыемныя ўспаміны, бо ўсе яны траўма- і пажаранебяспечныя. Таму набываць іх неабходна толькі ў спецыялізаваных магазінах, дзе ёсць сертыфікат адпаведнасці правілам бяспекі. Інструкцыя па выкарыстанні павінна быць напісана на беларускай ці рускай мове. Не купляйце піратэхніку з дэфектамі, звярніце ўвагу на тэрмін выкарыстання. Перад выкарыстаннем

абавязкова прачытайце інструкцыю і не парушайце яе. Не насіце піратэхніку ў кішэнях, не выкарыстоўвайце яе пры моцным ветры. Не забывайцеся на тое, што нельга запускаяць піратэхніку ў адлегласці бліжэй за 30 метраў ад пабудовы, дрэў, ліній электраперадач, прадметаў, якія лёгка загарэюцца.

Не накіроўвайце піратэхніку на людзей, падпальвайце на адлегласці выцягнутай рукі, не нахіляйцеся над ёй. Калі выраб не спрацаваў, не падпальвайце яго зноў.

Нельга захоўваць піратэхніку ў вільготных памяшканнях. Калі яна спачатку адсырэе, а потым падсохне, дык, у лепшым выпадку, феерверк не спрацуе, а ў горшым — стрэліць з затрымкай, прычым у самы непадыходзячы момант.

Пры ўстаноўцы ёлкі трэба прыбраць з памяшкання дываны. Выкарыстоўваюцца толькі ўстойлівыя падстаўкі. Галіны і вершаліны не павінны датыкацца сцен, столі, мэб-

лі. Паблізу не павінны знаходзіцца ацяпляльныя прыборы.

Калі ж здарылася так, што полымем ахапіла электрагірлянда, яе трэба абцясточыць. Потым неабходна вывесці з памяшкання людзей, паваліць ёлку, каб полымя не ўзнялося ўверх, і накрыць яе шчыльнай тканінай. Калі ёлка натуральная, для тушэння можна выкарыстоўваць ваду. Калі штучная, вада не выкарыстоўваецца, бо сінтэтычныя матэрыялы плавяцца і расцякаюцца, пад уздзеяннем вады палаючыя кроплі распырскваюцца, і плошча гарэння павялічваецца. У дадзеным выпадку полымя знішчаецца пяском альбо з дапамогай вогнетушыцеля.

Будзьце ўважлівыя і асцярожныя! Беражыце сябе!

Таццяна БЫЧАНОК, спецыяліст групы прапаганды і навучання Савецкага РАНС Мінска

6 — 7 снежня ў Мінску адбыўся III Міжнародны форум "Імідж Рэспублікі Беларусь: час дзейнічаць". Сярод дакладаў, што абмяркоўваліся пад час падзеі, найбольш цікавым падалося выступленне кіраўніка аднаго з турыстычных аператараў Галіны Патаевай, якая падзялілася сваімі думкамі і досведам, набытым фірмай у справе абслугоўвання замежных гасцей. Прааналізуем больш падрабязна, для чаго замежныя турысты наведваюць Беларусь, абяпіраючыся на ўнутранае сацыялагічнае апытанне яе кампаніі.

— Аднак у Беларусі на сёння адсутнічаюць годныя сувеніры, якія сапраўды захацелася б узяць з сабой дадому замежным турыстам, — заўважыла Галіна Патаева.

Камандзіровачныя выезды ў рэгіёны Беларусі пераканаўча пацвярджаюць гэтую выснову кіраўніка турфірмы. Шматлікія дамы рамёстваў, створаныя ў нашай краіне, часцяком яшчэ толькі падступаюцца да вырабу цікавай сувенірнай прадукцыі, да супрацоўніцтва ў гэтым аспекце з прыватным ды і з дзяржаўным гандлем, а часам нават не маюць і салона-крамы, дзе можна набыць тую або іншую ўпадабаную турыстамі рэч. Гаворка пра гэтую праблему ідзе ўжо не першы год, і прадстаўнікі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь неаднойчы казалі пра неабходнасць адкрыцця падобнага салона пры кожным Доме рамёстваў краіны... Рэалізаваць гэты

радоў ды мястэчак па прыцягненні замежных гасцей сваімі культурнымі акцыямі далёка не вычарпаны. Чым не рэзон для культурнага Беларусі ствараць у сваіх раёнах запатрабаваны культурны ды турыстычны прадукт, пастаянна рэкламаваць і піярыць сябе, завязваць кантакты ды пашыраць сферы сваёй дзейнасці...

Гэтую выснову, дарэчы, пацвердзіла і Галіна Патаева. Яна заўважыла, што, паводле яе меркавання, толькі наша культурная спадчына, толькі культурны турызм змогуць прыцягнуць замежнікаў. І таму менавіта гэты від турызму павінен стаць прыярытэтам для працы аператараў.

Зразумела, для таго, каб пра культуру Беларусі даведаліся ў свеце, трэба яшчэ шмат што зрабіць. Прыкладам, стварыць цікавыя інтэрактыўныя музеі, цэнтры інтэрапра-

Стратэгія Прада

Як укараніць музейны маркетынг на Беларусі?

Станоўчы імідж устаноў культуры Беларусі залежыць ад многіх фактараў. У тым ліку — і ад актыўнага ўзаемадзеяння са спецыялістамі ў сферы маркетынгу ды менеджменту. Адным з першых важкіх крок у дадзеным кірунку зрабіў Нацыянальны мастацкі музей Беларусі. Не так даўно яго генеральны дырэктар Уладзімір Пракапцоў і кампанія "SATIO" падпісалі пагадненне аб супрацоўніцтве ў развіцці маркетынгу ды менеджменту ў сферы культуры, мастацтва і музейнай справы. Рэалізацыя пагаднення распачалася са снежня гэтага года. Пра далейшыя перспектывы стратэгіі сумеснай дзейнасці "К" запыталася ў дырэктара групы кампаній "SATIO" Жанны ГРЫНЮК.

— Наколькі важнае падпісанне Пагаднення для развіцця маркетынгу і менеджменту ў сферы музейнай справы?

— Гэта ўвогуле першы ў Беларусі праект падобнага кшталту, які носіць сацыяльны характар і не мае камерцыйнага інтарэсу. А падпісанне дакумента адкрывае перад намі шматлікія магчымасці для супрацоўніцтва, сярод якіх — рэалізацыя сумесных праектаў у галіне маркетынгу і менеджменту, садзейнічанне ў прыцягненні міжнародных экспертаў, фінансавых і валанцёрскіх рэсурсаў.

— Але чаму першым быў абраны менавіта Нацыянальны мастацкі музей? І ці плануецца развіццё супрацоўніцтва ў сферы маркетынгу ды менеджменту з іншымі ўстановамі культуры краіны?

— Рашэнне падпісаць пагадненне аб партнёрстве з НММ прынята невыпадкова: установа — прызнаны лідар як у галіне дзяржаўна-прыватнага партнёрства, так і ў сферы ўкаранення сучасных інструментаў маркетынгу і менеджменту, а Уладзімір Пракапцоў прызнаны пераможцам у намінацыі "Лепшы кіраўнік музея" на Нацыянальным форуме "Музеі Беларусі". Што да нашай кампаніі, то мы маем шматгадовы вопыт працы, у нас ёсць паспяхова рэалізаваныя праекты, вядомыя ў Беларусі і за яе межамі: нацыянальны конкурс "Брэнд года", Міжнародны фестываль тэрытарыяльнага маркетынгу "Орен" ды іншыя.

Не сакрэт, што практыка музейнага маркетынгу і менеджменту паспяхова рэалізуецца ва ўсім свеце. Сучасны музей — гэта не статычны аб'ект. Такія найбуйнейшыя культурныя ўстановы як Эрмітаж, Бостанскі музей прыгожых мастацтваў, Луўр, Музей Прада з'яўляюцца цэнтрамі прыцягнення турыстаў з усёго свету. Яны аптымізаваны для правядзення культурных і адукацыйных праектаў. У вядучых музеях на высокім прафесійным узроўні працуе менавіта маркетынг, наладжана камунікацыя з рознымі мэтавымі групамі, развіты сэрвісы ды многае іншае. Такое плануем зрабіць і ў Нацыянальным мастацкім музеі. І, натуральна, мы адкрыты да супрацоўніцтва з іншымі ўстановамі культуры Беларусі, у першую чаргу — музейнымі.

— А ці плануецца ажыццяўляць навучанне музейшчыкаў з рэгіянальных музеяў у сферы маркетынгу і менеджменту?

— Безумоўна. У рамках падпісанага пагаднення мы плануем наладзіць развіццё нацыянальнай школы музейнага маркетынгу і менеджменту праз арганізацыю на базе Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі адкрытых семінараў, трэнінгаў і канферэнцый. Упэўнена, што калегі з рэгіёнаў павінны актыўна развіваць прафесійны маркетынг і менеджмент. Гэта дазволіць нашым музейным установам стаць больш дэмакратычнымі, дынамічнымі і адкрытымі пляцоўкамі для сваіх наведвальнікаў, турыстаў ды партнёраў. У Нацыянальнага мастацкага музея ўжо сфарміраваны імідж культурнай "візітоўкі" краіны. І менавіта вопыт НММ, а таксама вядучых музеяў свету — гэта найлепшы прыклад для вывучэння ды ўкаранення інавацыйных маркетынговых падходаў у маштабах усёй краіны, у тым ліку і ў рэгіёнах...

Матэрыялы паласы падрыхтаваў Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

На здымку: Жанна Грынюк.

Культурны турызм.

Пытанне з няпэўным адказам?

Як падкрэсліла Галіна Патаева, па выніках апытання крыху больш за 90% прыездных гасцей — гэта турысты з Расіі і Украіны, і, адпаведна, менш за 10% — госці з іншых краін. 67% турыстаў — жанчыны, а ўзрост, які складае "касцяк" груп, вагаецца ў межах ад 36 да 55 гадоў. Большасць гасцей — 61% — звязваюць наведванне Беларусі з пазнаваўчымі мэтамі, 52% даведваюцца пра турыстычныя магчымасці нашай краіны з Інтэрнэту, а наступнай па папулярнасці інфармацыйнай крыніцай з'яўляюцца распаведы сяброў ці так званыя сарафаннае радыё (20%).

Не магу не пракаменціраваць апошнія лічбы. "К" рэгулярна піша пра тое, што выхад у Інтэрнэт праз стварэнне сваіх сайтаў адзелаў культуры ды нават устаноў культуры Беларусі — перспектывы і дальнабачны крок, які дазволіць прыцягнуць пад тую або іншую рэгіянальную мерапрыемствы значную колькасць замежных гасцей. Даная статыстыка сведчаць пра гэта, на мой погляд, даволі пераканаўча. А займаючы такіх гасцей з дапамогай Інтэрнэту, можна з вялікай верагоднасцю казаць пра тое, што розгалас ад культурнай падзеі — свята народнай кухні, фальклорнага фестывалю, рыцарскага турніру — будзе яшчэ большы. Але ж, на жаль, пакуль што асобных сайтаў адзелаў культуры ці РДК ды ГДК у Байнэце — адзінкі. Мо таму і не карыстаюцца попытам у замежнікаў тыя цікавыя ды арыгінальныя культурныя мерапрыемствы, што ладзяцца ў краіне цягам года? Так што, на каго наракаем? Хіба на саміх сябе. Таму выснова тут можа быць толькі адна: з Інтэрнэтам культурнікам Беларусі сябраваць трэба і нават неабходна, бо патэнцыял у гэтым аспекце маецца даволі вялікі.

Вярнуся да агучаных лічбаў. Паводле слоў Галіны Патаевай, большая частка замежных турыстаў траціць на паездку ў Беларусь ад 500 долараў (73%), прычым 55% з гэтых грошай выдаткоўваецца на сувеніры.

Гаворка пра стварэнне салона пры кожным Доме рамёстваў краіны вядзецца не першы год... Рэалізаваць ідэю ўдалося не паўсюль. А значыць, культурныя пакуль не змаглі выкарыстаць вялікі патэнцыял РДР у пазабюджэце. Калі ж весці гаворку ў маштабах краіны, дык сферай культуры фактычна недаацыманы сотні мільёнаў рублёў, якія маглі б пайсці на ўмацаванне матэрыяльна-тэхнічнай базы РДР, на арганізацыю міжнародных рамесніцкіх фестывалю і пленэраў ды на многія іншыя патрэбы супрацоўнікаў гэтых устаноў...

прапановы ўдалося, як вядома, не ва ўсіх рэгіёнах Беларусі. А значыць, культурныя пакуль не змаглі выкарыстаць вялікі патэнцыял дамоў рамёстваў у сферы пазабюджэту. Калі ж весці гаворку ў маштабах краіны, дык сферай культуры фактычна недаацыманы сотні мільёнаў рублёў, якія маглі б пайсці на ўмацаванне матэрыяльна-тэхнічнай базы РДР, на арганізацыю міжнародных рамесніцкіх фестывалю і пленэраў ды на многія іншыя патрэбы супрацоўнікаў гэтых устаноў... І ці зменіцца гэтая сітуацыя хача б у бліжэйшыя вясенне-летні турыстычны сезон — пытанне з досыць няпэўным адказам.

І апошнія лічбы, прыведзеныя ў дакладзе Галіны Патаевай. Самым важным для сябе 81% прыездных лічыць знаёмства з мясцовымі славацямі, для 57,4% найбольш прывабнай з'яўляецца, натуральна, сталіца Беларусі. А вось з невялікіх гарадоў гасцям падабаюцца Мір, Нясвіж, Паставы, Глыбокае, Камянец, Ветка, Лагойск і Браслаў.

Гэтыя лічбы і факты, на мой погляд, — яшчэ адзін ярскі доказ таго, што патэнцыял беларускіх га-

цы культуры, этнаграфічныя паркі, наладзіць сістэму тэатралізаваных прадстаўленняў і многае іншае. Праца ў дадзеным кірунку паступова ідзе, таму Беларуссю цікавіцца ўсё больш і больш замежных турыстаў. Але ж ці будзе гэтая тэндэнцыя паспяхова развівацца і надалей, залежыць менавіта ад супрацоўнікаў сферы культуры краіны, ад іхняга творчага стаўлення да сваёй працоўнай дзейнасці. Іншага шляху ў гэтым кірунку, на мой погляд, папросту не дадзена.

У тэму Якія скарбы Беларусі?

Цягам апошніх гадоў на Беларусі сталіся папулярнымі шматлікія інтэрнэт-галасаванні па вызначэнні таго або іншага культурнага ці турыстычнага брэнда, выбітных асоб, знакавых падзей у гісторыі і культуры нашай краіны. А цягам некалькіх апошніх дзён на партале кампаніі "Усе беларусы" распачалося яшчэ адно чарговае галасаванне — "Сем скарбаў Беларусі".

У апытанні, што працягнуцца да 13 студзеня ўключна, ужо прынялі ўдзел сотні беларусаў. У сямі катэгорыях галасавання прадстаўлены найбольш вядомыя імёны, падзеі, архітэктурныя ды прыродныя помнікі, а таксама аб'екты культурнай спадчыны нашай краіны.

Мэта праекта — не столькі вынік, колькі працэс, пошук, знаёмства і вывучэнне сваёй культурнай спадчыны. Летась калядныя тэсты ад кампаніі, прычым на роднай мове, прайшлі дзясяткі тысяч нашых землякоў. Дарэчы, акрамя "Сямі цудаў Беларусі", арганізатары плануецца запусціць у хуткім часе яшчэ два праекты: асобнае галасаванне для скарбаў XX — XXI стагоддзяў, а таксама галасаванне пра ўнікальныя культурныя каштоўнасці нашай краіны.

У рэйтунгу "Сямі скарбаў..." да слова, ужо намяціліся нечаканасці. Так, знакамітая песня "Касіў Ясь канюшыну..." — пакуль што толькі трэцяя. А ў катэгорыі нацыянальнай кухні тройка лідараў — драпікі, мачанка і бабка. Што ж атрымаецца напрыканцы галасавання?..

Паважаныя чытачы! Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах сённяшняга нумара. Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 або на электронную скрыню kultura@tut.by, тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, абмяркоўвайце тэму на www.facebook.com/kimpressby, www.twitter.com/kultura_by!

Не так часта ў краіне праводзяцца археалагічныя раскопкі, тэрыторыя якіх складае адразу некалькі гектараў. Гэта вельмі вялікі клопат для даследчыкаў: трэба падрыхтаваць план, знайсці каманду і неабходнае фінансаванне. Але раскопкі — магчымаць выявіць унікальныя артэфакты, якія змогуць унесці карэктывы ў гісторыю.

Сёлета такім аб'ектам стала старажытнае гарадзішча першабытнага чалавека каля вёскі Обчын Любанскага раёна, дзе археолагамі ўсяго за два месяцы была даследавана плошча ў тры тысячы квадратных метраў і выяўлены таямніцы. Карэспандэнт "К" паглядзеўся даведацца пра знаходкі ў кіраўніка экспедыцыі Зоі Харытановіч, навуковага супрацоўніка аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, якая днямі вярнулася з палявых даследаванняў.

Як казалася, гэты археалагічны помнік быў вядомы яшчэ з пачатку XX стагоддзя. Па словах Зоі Харытановіч, у 1920-х гадах у сям'і школах рассыпалі так званыя апытальныя лісты — анкеты, якія да сёння захаваліся ў архіве. У адной з такіх анкет і зафіксаваны археалагічны помнік "Рачэнь" — па назве вёскі, што за два кіламетры ад Обчына. Цікава, што разам з гэтым была зафіксавана і легенда: мясцовыя жыхары верылі, што па начах на тэрыторыі гэтага помніка свеціцца маленькія агеньчыкі, і калі не спалохацца ды падысці да іх, то яны падкажуць, дзе схаваны скарб.

Пакуль жа шлях да сапраўдных скарбаў — унікальных артэфактаў мінуўшчыны — падказвае адмысловая тэхніка для археалагічных даследаў. Дарчы, прычым, па якой толькі цяпер было вырашана грунтоўна вывучаць аб'ект, традыцыйная для нашага часу: выратавальныя раскопкі. Справа ў тым, што на тэрыторыі Любанскага раёна плануецца узвесці горна-абагачальны камбінат калійных солей. Высветлілася, што зона будаўніцтва закранае старажытнае гарадзішча каля вёскі Обчын, якое ўваходзіць у спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей.

У такой сітуацыі ў адпаведнасці з заканадаўствам прадпрыемствы "Славкалі" і "Белгорхімрам" прафінаансавалі правя-

дзенне археалагічных раскопак на ўсёй плошчы помніка. Як адзначыла Зоі Харытановіч, работы на аб'екце распачаліся яшчэ напрыканцы лета, калі быў зроблены агляд мясцовасці і складзены ж раскопкі стартвалі толькі ў кастрычніку і доўжыліся амаль два месяцы, якраз да снегападаў.

На ўзгорку ля возера

Што ж уяўляе з сябе гэтае старажытнае гарадзішча? Як выявілася пад час раскопак, вакол помніка знаходзіцца вялізны тарфянік: гэта сведчанне таго,

на жаль, культурны пласт аказваўся не насычаны артэфактамі мінуўшчыны. Сёлета на аб'екце выяўлена вельмі мала знаходак, у тым ліку — даволі распаўсюджанай на аналагічных старажытных пасяленнях керамікі. У той жа час, на раскопках гэтага гарадзішча апісана вельмі шмат аб'ектаў: рэшткі ям, западзін, ступавых ямак. Гэта прымусіла гісторыкаў звярнуцца да еўрапейскага досведу ў страве раскопак. Пашкоджаная частка пласта здымалася з выкарыстаннем цяжкай тэхнікі, у прыватнасці, экскаватара з шырокім каўшом. Пасля гэтага ішлі рабочыя і акуратна зачышчалі пласт, каб

га пласта там нібыта кансерваліся. Што ж да нашага гарадзішча, то толькі ў адной з траншэй было больш за семдзесят падобных аб'ектаў. Але самае цікавае, што знойдзена на гэтым помніку, — рэшткі ўнутрываальных канструкцый — перапаленыя бяровенні, якія складалі аснову насыпу вала. Калі гісторыкі правялі разборку, высветлілася, што існавалі тры ўзроўні, або, лепш сказаць, перыяды пабудовы гэтых канструкцый.

На думку Зоі Харытановіч, гэта азначае, што гарадзішча зведала як мінімум тры напады. У прарэзцы валу

што ж да цікавых знаходак асобных прадметаў, дык варта адзначыць невялікую бронзавую шпілку кяпадобнай формы. Яна мае вельмі спецыфічны выгляд, які раней сустракаўся на тэрыторыі Беларусі толькі ў трох месцах — каля вусця Бярэзіны. Пры гэтым аналагі бронзавай шпілкі ў свой час былі знойдзены на ўкраінскіх гарадзішчах мілаградскай і высоцкай культур. Самае гадоўнае, што гэтае невялікае ўпрыгожанне дазваляе дакладна датаваць любанскае гарадзішча, якое існавала 2700—2600 гадоў таму.

Але чаму культурны пласт надта бедны на знаходкі? Гэта, па словах Зоі Харытановіч, можа тлумачыцца тым, што гарадзішча выкарыстоўвалася ў якасці сховішча — месца, дзе можна ўратавацца пад час нейкай пагрозы. Справа ў тым, што побач маецца яшчэ некалькі гарадзішчаў, на якіх выяўлена значна больш знаходак. Адно з іх знаходзіцца літаральна за два кіламетры ад Обчына.

Скіфы ў Любані:

НОВЫЯ ТАЯМНІЦЫ Некалькі гектараў ля адкрыццяў археолагаў

што ў даўнія часы тут было возера, якое пазней ператварылася ў балота і ўрэшце цалкам высахла.

Па словах Зоі Харытановіч, гарадзішча размяшчалася на самай высокай кропцы мясцовасці. Яно было пабудавана на выцягнутай пясчанай дзюне, дзе нашы прашчурны пабудавалі абарончы вал — вялізны земляны насып, які абкружае пляцоўку па перыметры. Цікава, што, па праездніх прагнозах, гарадзішча датавалася эпохай ранняга жалезнага веку і адносілася да мілаградскай культуры.

Але раскопкі трохі адкарэкціравалі даныя. У прыватнасці, на помніку не было выяўлена ніводнага кавалка старажытнага жалеза.

Разам з тым, знойдзены каменныя і бронзавыя ўпрыгожанні ды прылады працы. Гэта сведчыць пра тое, што помнік быў заселены і існаваў да таго часу, як людзі ў гэтай мясцовасці пачалі вырабляць жалеза.

зафіксаваць усе знойдзеныя аб'екты. Усяго былі зроблены дзве вялікія траншэй, якія цалкам перасякалі помнік, пры гэтым заходняя частка траншэй прарэзала вал, а таксама распачаліся работы на вялікім раскопе ў паўночна-заходнім сектары гарадзішча.

Узнавіць па вуглях

Асноўную ўвагу археолагі надавалі даследаванню менавіта гэтых аб'ектаў. Справа ў тым, што любія ямы, рэшткі жылля — гэта ўмоўна закрытыя комплексы. І ў выніку, калі жылло разбуралася, рэшткі культурна-

Працяг — вясной

Раскопкі на Любаншчыне пастрыялі выяўленню не столькі новых артэфактаў першабытнай гісторыі, колькі новых... загадак, адказы на якія гісторыкі пастрабуюць атрымаць ужо вясной наступнага года. Тым больш, засталася недаследаванай тэрыторыя плошчай у дзесяць квадратных кіламетраў. Да прыкладу, пакуль не зафіксавана ніякіх слядоў тых, хто дзве з паловай тысячы гадоў таму знішчыў гарадзішча. На некаторых помніках мілаградскай культуры знаходзілі артэфакты, звязаныя са скіфамі: адметныя наканечнікі стрэл і рэшткі мячоў. Магчыма, у той час меліся сутыкненні з гэтымі жыхарамі стэпаў, але ці даходзілі апошнія да тэрыторыі сучаснай Любані? Пытанне гэтае — адкрытае.

Налета плануецца яшчэ тры прарэзкі вала. Магчыма, атрымаецца знайсці ўваход у гарадзішча, ці нават браму. Для гэтага вырашана прыцягнуць валанцёр, студэнтаў ды школьнікаў. Будзе прадоўжана супрацоўніцтва і з мясцовымі меліяратарамі. Па словах Зоі Харытановіч, важна тое, што мясцовыя жыхары зацікаўлены ў знаходках. Але ці не самы зацікаўлены ў раскопках музей — мясцовы краязнаўчы. Справа ў тым, што ўсе знаходкі, выяўленыя на аб'екце, будуць перададзены ў гэтую ўстанову і стануць часткай пастаяннай экспазіцыі.

Кастусь АНТАНОВІЧ
На здымках: пад час раскопак на Любаншчыне.

чыць іншыя ставутасці, большая частка з якіх сёння толькі чакае сваёй чаргі на аднаўленне колішняй велічы.

1. Палацава-паркавая рэзідэнцыя роду Гільзенаў і Шадурскіх у Асвеі. Манументальны гмах узведзены Янам Аўгустам Гільзенам у 1782 г. у стылі класіцызму пад уплывам эстэтыкі эпохі Рэнэсанса. Мураваны палац, вядомы па двух малюнках Напале-

она Орды і фотаздымку пачатку XX ст., складаецца з галоўнага корпуса, аб'яднанага акруглымі кароткімі галерэямі-аркадамі з двума флігелямі. Па-класіцызму строгі і аскетны знешні выгляд палаца кантраставаў з інтэр'ерамі багатага дэкору. У вестыбіюлі знаходзілася парадная мармуровая лэвіца. На другім паверсе размяшчалася абсталяваная ў стылі Людовіка XV люстраная бальная зала. Яе падлога была пакрытая ўзорным паркетам, набраным з разнотонных па-

узораў архітэктуры рэтраспектыўнай готыкі. У 1852—1857 гг. архітэктар Густаў Шахт узвёў прысвядзібную капліцу Найсвяцейшай Панны Марыі ў маёнтку дрысенскага маршалка Ігната Лапацінскага, якая была прысвечана яго памерлым жонцы і сыну. Праз два гады пасля паўстання 1863-га храм быў перададзены праваслаўным. У савецкі час яго перарабілі пад склад угнаенняў, а ў 1989 годзе вярнулі праваслаўным вернікам. Кампактная пабудова прасторавай

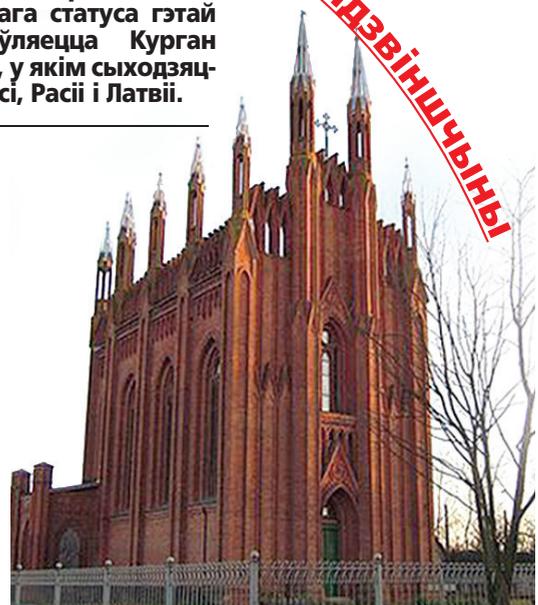
далучаных да ліку святых Рымска-каталіцкай Царквой. Святары загінулі разам з жыхарамі вёскі, спаленыя ў час адной з карных аперацый фашыстаў у 1943-м. Касцёл застаўся некранутым, але пасля вайны ён ужо выкарыстоўваўся як вясковы клуб, стайня, крама і нават млын. Толькі ў 1988 годзе храм перадаў вернікам, а ў 2000-м — цалкам адрамантаваў.

5. Помнікам архітэктуры класіцызму з'яўляецца праваслаўны сабор, узведзены ў гонар святога Мікалая Цудатворца

ТОП-5 брэндаў Верхнядзвіншчыны

Як вядома, крайнім рубяжом нашай краіны на поўначы з'яўляецца Верхнядзвінскі раён. Сведчаннем памежнага статусу гэтай мясцовасці з'яўляецца Курган Дружбы — пункт, у якім сыходзяцца межы Беларусі, Расіі і Латвіі.

Сярод ставутасцей раёна — курганны могільнік ля вёскі Дзянісенкі, маляўнічы парк у Каханавічах, побач з якім захавалася магіла грамадскага дзеяча Ігната Храпавіцкага, святая крыніца, а таксама "Маяк" на гары Гарадзілаўскай, — найвышэйшы пункт Верхнядзвінскага раёна, які ўзніаўся на 192 метры над узроўнем Сусветнага акіяна і мае статус помніка прыроды. І ўсё ж цэнтральнымі аб'ектамі турыстычнай інфраструктуры раёна хочацца вылу-

Адкуль стыль Людовіка XV у Асвеі?

род дрэва. Акрамя бальнай і сталовай залаў, салонаў, кабінета і будуара на верхнім паверсе размяшчалася бібліятэка. У адным з крылаў палаца быў створаны двухпавярховы зімовы сад. Раскоша палацава-паркавага ансамбля захоўвалася да 1914 г., калі з пачаткам Першай сусветнай вайны ён быў разбураны. Цяпер на ягоным месцы — рэшткі сцен.

2. Будынак шпіталю ў Асвеі, унесены ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей, мае і барочныя рысы. Ён быў створаны пры кляштары ў 1859 годзе на сродкі мінскага ваяводы Яна Аўгуста Гільзена. У 1928—1929 гг. савецкія ўлады прыстасавалі будынак пад адміністрацыйную ўстанову, а пасля Вялікай Айчыннай — пад бальніцу. Першапачатковая планіроўка захавалася толькі ў левым, усходнім, крыле будынка.

3. Незвычайнасцю архітэктуры вылучаецца праваслаўны храм у вёсцы Сар'я. Ярка-чырвоное збудаванне лічыцца адным з найбольш выразных

кампазіцый, графічная штрыхоўка фасадаў робяць помнік адным з найлепшых узораў адраджэння высокай готыкі.

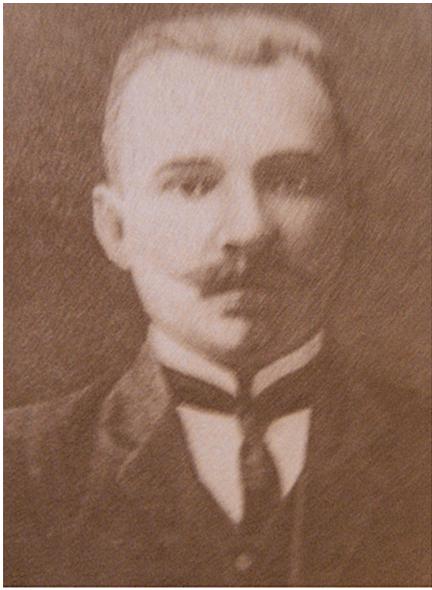
4. Касцёл Найсвяцейшай Тройцы ў вёсцы Росіца, узведзены ў 1884 годзе ў неараманскім стылі, быў пабудаваны на сродкі шляхцічаў Лапацінскіх. Адметна, што цэглу для касцёла вазілі з іх уласнага заводу ў Сар'і.

Гэты касцёл звязаны з лёсам двух ксяндзоў — Антонія Ляшчэвіча і Ежы Кашыры,

ў Верхнядзвінску ў 1819 г. У сітуацыі храма дамінуе трох'ярусная званіца, завершаная невысокім шатром. Сцены і скляпенні ў інтэр'еры пакрыты алейнай фарбай некалькіх тонаў з трафарэтным малюнкам...

На здымках: руіны палаца ў Асвеі; праваслаўны храм у вёсцы Сар'я; касцёл у Росіцы.

Д.Полазаў.

Дзмітрый Мікалаевіч Полазаў... Імя амаль невядомае ў Беларусі. Яго вы не знойдзеце нават у 18-томнай "Беларускай энцыклапедыі", хаця пачынаючы з 1911 года і да 1923-га творца жыві у Мінску (як кажа даведнік па аддзеле сучаснага беларускага мастацтва Беларускага дзяржаўнага музея 1929 года, па іншай версіі — з 1914-га). Тут да рэвалюцыі ён выкладаў у гарадскім Рэальным вучылішчы рысаванне і сацыялогію мастацтва, потым разам з Канстанцінам Елісеевым вёў 1-ю Мінскую мастацкую студыю ў былым асабняку памешчыка Снітка па вуліцы Вясёлай, загадваў Інстытутам народнай адукацыі, узначальваў этнаграфічныя экспедыцыі па Случчыне і Мазыршчыне па вывучэнні беларускай народнай творчасці, а галоўнае — сябраваў з Янкам Купалам і быў першым жывапісцам, хто ў пачатку 20-х гадоў мінулага стагоддзя намалюваў з натуры тры партрэты нашага Песняра. Не кажу ўжо пра тое, што ў Беларусі ён маляваў і рысавая шмат чаго іншага, у тым ліку партрэты Якуба Коласа і Змітрака Бядулі, якія былі прадстаўлены на першай паслярэвалюцыйнай мастацкай выстаўцы 1921 года ў Мінску.

Пушкіна, Лермантава, Някрасава, але і — заснавальніка рускага авантурнага рамана, кшталту будучых "Мёртвых душ" і "Дванаццаці крэслаў".

Старэйшая дачка Вольга (у замужжы — Колпінская) стала вядомым урачом-гінеколагам, сябрвала з М.Горкім і Л.Андрэевым; сярэдня, Марыя, — таксама ўрач, лячыла сям'ю М.І. Калініна; малодшая дачка Ніна стала настаўніцай літаратуры. Было ў Мікалая Аляксандравіча Полазава, акрамя малодшага Дзмітрыя, яшчэ трое сыноў. Сяргей — аднакласнік Канёнкава па Рослаўскай гімназіі, пазней — выхаванец медыцынскага факультэта Маскоўскага ўніверсітэта, які шмат гадоў, да сваёй смерці ў 1937-м ад інфаркту, прапрацаваў урачом на Украіне — у Праскураўскай акрузе. Аляксандр, які ў маладым узросце захварэў і памёр у псіхіятрычнай лячэбніцы. Мікалай, самы малодшы з мужчынскага

атрымаў дыплом за № 1318 і званне някласнага мастака з прадастаўленнем яму права патомнага ганаровага грамадзяніна. Але нястомнаму выхаванцу вучылішча гэтага было мала, і ён падаў прашэнне з просьбай прыняць яго сапраўдным вучнем па жывапісе пецярбургскай Акадэміі мастацтваў. Прашэнне было задаволена, і Дзмітрый трапіў у майстэрню вядомага жывапісца-перадзвіжніка, прафесара Уладзіміра Макоўскага. Углыб гэтага мастака на маладога творцу быў відавочны, мяркуючы па студэнцкай жанравай карціне "Старыя на прызбе".

Акрамя вучобы ў Макоўскага, Дзмітрый наведваў лекцыі педагогічных курсаў пры той жа Акадэміі і ўдзельнічаў у практычных занятках, што вясной 1901 года дазволіла яму даваць самастойныя пробныя ўрокі, а з пасведчаннем 1-га разрада По-

"Гэты мілы чалавек, велізарнае дараванне..."

Мастак, які першым намалюваў партрэт Янкі Купалы з натуры

Дальпівых магу накіраваць у Літаратурны музей Янкі Купалы, дзе захоўваюцца некаторыя жывапісныя і графічныя творы Полазава, фотаздымкі, а таксама яго перапіска 1950-х з "цёцяй Уладзіслай" — Уладзіслай Францаўнай Луцэвіч, удавой Песняра і першым дырэктарам Купалаўскага музея. Такім чынам, сёння ўстанова валодае трыма партрэтамі класіка: два былі перададзены самім аўтарам у 1952 годзе; трэці — вывезены немцамі ў гады Вялікай Айчыннай у Германію, але пасля Перамогі ён вярнуўся на Беларусь і знайшоў сваё месца ў Купалаўскім музеі.

А яшчэ Полазаў быў земляком выбітных асоб у гісторыі выяўленчага мастацтва — скульптару Міхаіла Мікешына і Сяргея Канёнкава, ураджэнцаў Рослаўскага павета Смаленскай губерні (колішняга зямля Вялікага Княства Літоўскага, якая з часоў цара Аляксея Міхайлавіча ўваходзіла ў склад Расійскай імперыі). А на малой радзіме Полазава — у "правінцыйным беларускім павятовым гарадку Рославе" (словы Мікешына) яны ў розныя часы атрымалі пачатковую адукацыю. (Для даведкі: Рослаў знаходзіцца за сотню кіламетраў на паўднёвы ўсход ад Смаленска.)

Нагадаю, Мікешын — з вёскі Максімаўка, Канёнкаў — з вёскі Караковічы: гэта непадалёк ад Рослава. Дарэчы, малавядомы факт: летам 1897 года Сяргей Канёнкаў у якасці дыпломнай работы ў Маскоўскім вучылішчы жывапісу, скульптуры і архітэктуры выканаў скульптуру "Каменябоек" (сярэбраны медаль). Ёны вобраз, па ўспамінах самога скульптара, "адбіўся яшчэ тады, калі, прыезджаючы ў Рослаў і назад, я бачыў на шашы рабочых, якія драбілі камяні". І натуршчыкам стаў драблівшчык Іван Купрын. Скульптуру мастак зрабіў у гліне, але потым дзякуючы фінансавай дапамозе раслаўчанаі купца Мікалая Аляксандравіча Полазава — бацькі нашага героя — ён перавёў яе ў гіпс, а з тым, на грошы маскоўскіх купцоў братаў Сабашнікавых, — і ў бронзу (сёння твор знаходзіцца ў Трацякоўцы). Вось што піша Канёнкаў: "...Мікалай Аляксандравіч Полазаў, калі пачуў ад свайго сына Дзмітрыя пра тое, што я скончыў "Каменябойца", даслаў мне пяцьдзясят рублёў на фармоўку скульптуры ў Маскву. Акрамя грошай у канверце ляжала цыдулка, якую я захоўваю да гэтага дня: "Даслаю табе пяцьдзясят рублёў. Спадзяюся, змагу павіншаваць цябе з вялікім медалём. Не забывай нас, калі станеш знакамітым. М.Полазаў..."

...Дзмітрый нарадзіўся ў вялікай купецкай сям'і пад сюзор'ем Вадалея — 23 студзеня 1875-га, на паўгода пазней за Сяргея Канёнкава. Дом Полазавых захаваны ў Рославе і да сё-

Д.Полазаў. "Стары Мінск".

нага алею да мыла, якое ён уласнаручна гатаваў. А вырашчаны ім сад дзякуючы прымяненню найноўшай агратэхнікі даваў лепшыя ў рэгіёне ўраджай. Шмат сіп ды грошай ён уклаў і ў народную асвету: пабудаваў дзве школы ў Клімавіцкім павеце, адкрыў і ўтрымліваў за свой кошт жаночае вучылішча ў вёсцы Пасёлкі Чырвоназаборскай воласці і г. д.

Поглядаў Мікалай Полазаў аказаўся вельмі дэмакратычных, прыхільнік ідэй Льва Талстога, і з палітычным упарадкаваннем сучаснага грамадства быў не згодны. Лічыў, што грошы, якія кіруюць светам, прыносяць больш зла, чым добра, і такое становішча рэчаў трэба змяніць. Ну і змяняў — як мог: толькі ў кантэксце дапамогі народнай адукацыі ды адпаведнага выхавання сваіх дзяцей. Усе яны выхоўваліся на добрай літаратуры, у асноўным — на кнігах Льва Талстога, Гогля, Лажачнікава, Загоскіна, Аснаўяненкі, зачтываліся папулярным махлярскім раманам "Іван Іванавіч Выжыгіп" нашага земляка, амаль забытага сёння, — пісьменніка, журналіста, крытыка, выдаўца Фадзея Булгарына, ураджэнца Мінскага ваяводства ВКЛ і складзе Рэчы Паспалітай, у юнацтве — напалеонаўскага афіцэра. Так, таго самага "героя" эпіграм

пакалення, таксама рана пайшоў з жыцця: у 1910 годзе. Цікава, што ён быў жанаты на Пелагеі Аляксееўне Мікешынай, дачцы стрыечнага знакамитага брата Міхаіла Мікешына. Вось такая была сям'я Полазавых. Чым не сага, варта вялікага рамана нахталт таго, што пра сям'ю Фарсайтаў — трылогіі нобелеўскага лаўрэата, англічаніна Джона Галсуорсі?

Напрыканцы 2012-га, юбілейнага года класіка нацыянальнага слова Янкі Купалы, рубрыка "Вяртанне імёнаў" прапануе аповед пра мастака, які ўпершыню напісаў партрэт нашага Песняра.

Рослаўскае чатырохкласнае вучылішча, якое ў 1877 годзе было пераўтворана з павятовага вучылішча, Дзмітрый Полазаў скончыў у 1890-м і адразу ж паступіў у Маскоўскае вучылішча жывапісу, скульптуры і архітэктуры. Яшчэ студэнтам за малюнак з антычнай гіпсавай фігуры ён займеў званне настаўніка рысавання ў гімназіях, а ў 1897-м атрымаў Малы сярэбраны медаль — таксама за выдатныя малюнкi, потым — яшчэ адзін Малы сярэбраны медаль. Пад час навучання спачатку жыві у гатэлі на Марасейцы, а потым разам са студэнтамі Канёнкавым і Ермалаевым зняў пакой у доме Красоўскага ва Уланскім завулку. На адным курсе з Полазавым вучыліся будучыя знакамiтыя мастакі — скульптар Ганна Галубкіна і жывапісец Пётр Канчалоўскі. У 1899 годзе Дзмітрый

Полазаў атрымаў права выкладання рысавання і чыстапісання ў сярэдніх школах.

У 1902-м ён намалюваў праграмную жанравую кампазіцыю на атрыманне звання мастака "Сялянская ведзьма", дзе была адлюстравана нейкая бабуля з гуком зёлак. Наколькі я ведаю, фотарэграфічны гэтага палатна знаходзіцца ў Рослаўскім гісторыка-мастацкім музеі, але куды знікла сама карціна — пытанне. У Дзяржаўным архіве Расіі захавалася копія дыплама № 3988 ад 19 лістапада 1902 г., дзе ўказваецца, што "...былы вучань Вышэйшага Мастацкага Вучылішча пры Акадэміі мастацтваў Дзмітрый Полазаў за выдатныя веды ў жывапісе і навукowych прадметах, выяўлення ў час прабывання на аддзяленні жывапісу і скульптуры, удастоены звання мастака з прысваеннем гэтаму званню <...> права на чын X класа пры паступленні на дзяржаўную службу і з правам выкладання малявання ў навучальных установах". Летам гэтага ж года Полазаў павянаўся з дваранкай Аленай Іванаўнай Салауб — дачкой сакратара Смаленскага акруговага суда. Цікава, што па маці яна была сваячкай павешанага дзекабрыста Пятра Кахоўскага.

А што было потым? Творчыя вандрукі па расійскай глыбінцы і па Італіі, служба ў якасці каледжскага саветніка ды настаўніка рысавання і чыстапісання ў Смаленскай гімназіі імя Аляксандра І. У 1910 г. яго зацвердзілі ў чыне каледжскага асэра, потым, па выстуге гадоў, — надворнага саветніка і каледжскага саветніка. З аўтабіяграфіі Полазава: "Прымаў удзел у рабоце Смаленскага гарадскога музея, намалюваў шэраг рэчаў, якія адлюстроўвалі смаленскую старадаўнасць, і прымаў удзел разам з Баршчэўскім, загадчыкам Музея старадаўняга рускага мастацтва, заснаванага Ценішавай, у рабоце гэтага музея, а таксама працаваў у Археалагічным інстытуце пры гэтым музеі". Сярод смаленскіх блізкіх знаёмых Полазава — І.Баршчэўскі, С.Серада, мастакі С.Шведан, В.Мушкетай, а таксама пісьменнік А.Жыркевіч, сябра Л.Талстога і І.Рэпіна. У верасні 1907-га Полазаў напісаў жывапісны партрэт Жыркевіча. Пад час сеансаў яны шмат гутарылі пра мастацтва, пасля пісьменнік загісаў у сваім дзённіку пра мастака: "Гэта мілы чалавек, велізарнае дараванне". Праз гады гэты партрэт разам з іншай работай Полазава — "Нацюрморт з грыбамі" трапіў у Сібірскі мастацкі музей.

...Упершыню Дзмітрый Полазаў наведваў Мінск у 1911 (ці ў 1910-м?) годзе...

(Працяг будзе.)
Барыс КРЭПАК

ШТОТЫДНЁВАЯ
ГРАМАДСКА —
АСВЕТНИЦКАЯ
ГАЗЕТА
Выдаецца
з кастрычніка
1991 года
Заснавальнік —
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае
пасведчанне № 637,
выдадзена
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар —
Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ
Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ,
Уладзімір АРЛОЎ,
Міхаіл БАРАЗНА,
Уладзімір ГЛЕП,
Ірына ДРЫГА,
Аляксей ДУДАРАЎ,
Кацярына ДУЛАВА,
Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ,
Міхаіл КАЗІНЕЦ,
Віктар КУРАШ,
Барыс СВЯТЛОЎ,
Святлана СУХАВЕЙ,
Міхаіл ФІНБЕРГ,
Леанід ШЧАМЯЛЁЎ,
Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Марына САМОНЧАНКА
(адказны сакратар).
Рэдактары аддзелаў:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧ,
Таццяна КОМАНОВА,
Барыс КРЭПАК,
Яўген РАГІН,
Ілья СВІРЫН.
Спецкарэспандэнты:
Пётр ВАСІЛЕЎСкі
Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.
Загадчык аддзела
фоталістрацыі —
Юрый ІВАНОВ
Карэктар —
Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар —
Наталія ОВАД
Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Пакой 16-28, 94-98,
чацвёрты паверх.
Тэлефоны:
(017) 290 22 50,
(017) 286 07 97,
(017) 334 57 23
Тэлефон/факс:
(017) 334 57 41
Рэкламны адрас:
тэл. (017) 334 57 41
www.kimpress.by
E MAIL: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы
не рээнзуоюцца
і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у рэдакцыю
паведамляюць сваё
прозвішча, поўнае імя
і імя па бацьку, пашпартныя
звесткі (нумар пашпарта,
дату выдання, кім выдадзены
пашпарт, асабісты нумар),
асноўнае месца працы,
зваротны адрас.
Меркаванні аўтара могуць
не адпавядаць пункту
гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць
за дакладнасць матэрыялаў.
"Матэрыял на правах
рэкламы."
"Культура", 2012.
Індэкс 63875, 638752
Наклад 7390
13.12.2012 у 18.30
Замова 5639
Дзяржаўнае прадпрыемства
"Выдавецтва
"Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179
ад 03.04.2009.
пр. Незалежнасці, 79,
220013, Мінск.

Выдавец —
Рэдакцыйна-
выдавечкая ўстанова
"Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую
дзейнасць
ЛВ №02330/0003879
ад 17 красавіка 2009 г.
Дырктар —
ПРЫКО Алег Васільевіч
Першы намеснік дырэктара —
КРУШЫНСКАЯ
Людміла Аляксееўна
Намеснік дырэктара
па маркетынгу —
СІДАРЭНКА Антон Васільевіч

220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэл.: (017) 290 22 50
(прыёмная).
Бухгалтэрыя:
тэл.: (017) 334 57 35

Выдавец —
Рэдакцыйна-
выдавечкая ўстанова
"Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую
дзейнасць
ЛВ №02330/0003879
ад 17 красавіка 2009 г.

Дырктар —
ПРЫКО Алег Васільевіч
Першы намеснік дырэктара —
КРУШЫНСКАЯ
Людміла Аляксееўна
Намеснік дырэктара
па маркетынгу —
СІДАРЭНКА Антон Васільевіч

220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэл.: (017) 290 22 50
(прыёмная).
Бухгалтэрыя:
тэл.: (017) 334 57 35

МУЗЕЙ

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:
■ Мастацтва Беларусі
XII — XVIII стст.
■ Мастацтва Беларусі
XIX — пач. XX стст.
■ Мастацтва Беларусі
XX — пач. XXI стст.
■ Мастацтва Расіі
XVIII — пач. XX стст.
■ Мастацтва краін
Заходняй і Цэнтральнай
Еўропы XVI — XX стст.
Выстаўкі:
■ "Алтарная скульптура і мастацкія тканіны Беларусі XVII — XIX стст."
■ "Сустрача. Мікалай Фердынанд і Арманда Рэверон. Дзве гамы аднаго натхнення".
■ "Рускае дэкаратыўна-прыкладное мастацтва XX ст. Фарфор і тканіны".
■ "Мастацкі Парыжскай школы з Беларусі".
■ "Пейзаж Латвіі — знак нацыянальнай ідэнтычнасці. Вільгельм Пурвіціс. "Вясна".
■ "Вайна 1812 года вачыма відавочцаў. Графіка Х.-В. Фон Фабера дзю Фора".
■ "Марк Шагал: жыццё і любоў".
■ "Свет рэчаў і пачуццяў" (У.Зінкевіч).
■ Партрэт Войцеха Пулюскага пэндля Валенцыя Ваньковіча.
■ **Слуцкія паясы** з фонду Нацыянальнага мастацкага музея Літвы.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 87 96.
■ Пастаянныя экспазіцыі: "Парадныя залы", "Жыццё і творчасць Валенцыя Ваньковіча", "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."
■ "Цярноўнік крэсаў".
■ "Аўтапартрэт" Валенцыя Ваньковіча.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка А.Вярбіцкага. "Сучаснасць. Былое. Майстар".

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ Ў Г. МАГЛЁВЕ

г. Маглёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.
■ Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст."
■ "Вясельныя традыцыі Усходу. Японія. Індыя. Карэя".

МУЗЕЙ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.
■ Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з праглядам роліка ў 3D-фармаце.
■ Выстаўка "Айчынная вайна 1812 года ў сюжэтах сучаснага мастацтва" са збору Пушкінскага запаведніка.
■ Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі "Дзядзька Янка, добры дзень!" для дзяцей малодшага школьнага ўзросту і сямейнага наведвальніка.
■ Рэкламная гульня "Музейныя лабірынты".

МУЗЕЙ

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:
■ "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "Водбліскі ваеннай славы".
■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пач. XX стст."
■ "Вайна 1812 г. у гісторыі Мінска".
Выстаўкі:
■ "Майстар-міратворац".
■ "150 гадоў беларускай чыгунцы".
■ Старадрукі Куцеінскага манастыра. Дом-музей І.З'езда РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.
■ "Пастаянны Мінск у карцінах А.Наліваева".

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён,
Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91,
(8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "Мір стары — Мір новы" (фотавыстаўка).
■ "Таварыства перасоўных мастацкіх выставак. XXI стагоддзе (Санкт-Пецярбург)".
■ "Баль Залатога веку. Мір" (гістарычны касцюм).
■ "Пад мірным небам маладая Беларусь" (жывапіс Аляксея Панцюка-Жукоўскага).

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

■ Экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
■ Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.
■ "Шляхам Янкі Купалы да Якуба Коласа" (у філіяле "Мікалаеўшчына", у Мемарыяльнай сядзібе "Смоўня").
■ Выстаўка да 130-годдзя з дня нараджэння Якуба

Коласа "Якуб Колас — народны паэт Беларусі".
■ "Таямніцы Дома Песняра".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

■ Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з праглядам роліка ў 3D-фармаце.
■ Выстаўка "Айчынная вайна 1812 года ў сюжэтах сучаснага мастацтва" са збору Пушкінскага запаведніка.
■ Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі "Дзядзька Янка, добры дзень!" для дзяцей малодшага школьнага ўзросту і сямейнага наведвальніка.
■ Рэкламная гульня "Музейныя лабірынты".

ПАСПЯШАЙЦЕСЯ НА ПОШТУ!

**НАГАДВАЕМ!
РАСПАЧЫНАЕЦЦА ПАПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"
НА ПЕРШАЕ ПАЎГОДДЗЕ
2013 ГОДА!**

Папсісныя індэкс:
індывідуальная папсіска — 63875,
ведамасная папсіска — 638752.

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 56 21.

Выстаўкі:
■ "Апякункі паэтычных нябёс" (пра жанчын-пісьменніц).
■ "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам" (жыццё і творчасць).
■ "Паэт з Нарачанскага краю".
■ "Ходзіць Сон ля вакон..." (прысвечана беларускай перадачы "Калыханка").
■ "А.П. Чэхаў. Лінія жыцця" з фонду Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея-запаведніка А.П. Чэхава "Меліхава" (Расія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а. Тэл.: 226 03 98.

■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "1812 г. Вайна і мір".
■ Акцыя "Тыдзень у музеі".

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:
■ "Старадаўнія гарады Беларусі ў кнігах і артэфактах" (да 1150-годдзя Полацка).
■ "Дынастыя" (творчасць сям'і Масленікавых).
■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
■ "Чырвоная гасцеўня".
■ "Запаўрачыстых прыёмаў".
■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокальны паверх паўднёвай галерэі).
■ "Старажытная гісторыя Гомельшчыны" (археалагічная экспазіцыя).
Вежа палаца
Экспазіцыя:
"Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".
Выстаўкі:
■ "Конны партрэт генерал-фельдмаршала

Плыві па Палаце (выстаўка работ скульптара Аляксандра Шапо).
■ "Петрыкаўскі роспіс — перліна Украіны" (дэкаратыўна-прыкладное мастацтва).
■ "Да 200-годдзя перамогі Расіі ў Айчынай вайне 1812 г."
■ "Антыкварыят. Палацаў страчаная раскоша..." з прыватнай калекцыі Сяргея Пуціліна.
Экспазіцыі:
■ "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
■ "Загадкавая фантазія мора" (грот палаца).

І.Ф. Паскевіча (1874 г.) (выстаўка адной карціны з прыватнай калекцыі Д.Асташонка).
■ "Мінулага прасочваючы ніль..." (мемуарная літаратура канца XVIII — XX стст.).
■ "Класікі беларускага мастацтва" (выставачна-адукацыйны праект).
Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:
■ "Свет звяроў Гомельшчыны".
■ Выстаўка пастэлі В.Раждова "...Прыбліжальна доволна скучная пора; Стоял ноябрь уж у двора".
■ Куток жывых экзатычных рэптылій.
Зімовы сад
Свет субтрапічных раслін і жывёл.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА ГОМЕЛЯ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 32.
Тэл.: (80232) 74-28-23.

Экспазіцыі:
■ Інтэр'еры гарадскога асабняка к. XIX — пач. XX ст.
■ Прагулкі па старым Гомелі.
■ Гісторыя Гомеля ад старажытнасці да пачатку XX ст.
Выстаўкі:
■ Фотаапараты і фотатэхніка XX ст. (каля 100 адзінак).

ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІІ

г. Гродна, вул. Замкавая, 16.
Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

Экспазіцыі:
■ "Рэлігія і культура ў Беларусі".
■ "Эпоха. Час. Будынак".
Выстаўкі:
■ "Пад крыламі анёлаў".
■ "Мой райскі сад".

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ Выстаўка "Хайлендэры ў Афганістане: тады і цяпер".
■ На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны ціпр.
■ "Музей крыміналістыкі".

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 22 44.

■ Пастаянная экспазіцыя "Прырода Лідчыны".
Выстаўкі:
■ "Вядзём пачатак свой ад Гедыміна...".
■ "Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст."
■ Выстаўка адной карціны "Партызаны".
■ "Прывітанне, ранейшая Ліда!".
■ "Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60".
■ Турыстычна-пазнаваўчая праграма "Праз вякі, праз стагоддзі" у Лідскім замку.

ГАЛЕРЭІ

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

■ Рэспубліканская мастацкая выстаўка "Трэцяе Беларускае біенале жывапісу, графікі, скульптуры".

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ "УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, Кастрычніцкая плошча, 1.
Тэл.: 327 26 12.
■ "Апакаліпсіс" (жывапіс, скульптура, арт-аб'екты).

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ 16 — "Воўк і раз, два, тры..." (казка) Н.Мацяш.
■ 19 — 22 — Навагодняя праграма "Новы год у Церамку".

ТЭАТР

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.
Мінскі міжнародны **Калядны оперны форум**
■ 16 — "Свая легенда" Д.Смольскага
■ 18 — "Зігфрыд" Р.Вагнера.
■ 19 — "Яўгеній Анегін" П.Чайкоўскага.
■ 20 — "Князь Ігар" А.Барадзіна.
■ 22 — Фінал конкурсу "Competizione Del'opera".

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7.
Тэл./факс: 327 60 81.
На сцэне Цэнтральнага дома афіцэраў:
■ 16 — "Чорная панна Нясвіжа" А.Дударова.
■ 17 — "Лістапад. Андэрсен" (прэм'ера) А.Папова.
■ 19, 20 — "Местанковае кабарэ" (прэм'ера).

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс: 334 60 08.
■ 15 — "Янка Купала. Кругі раю" (гістарычная драма) С.Навуменка.
■ 16 — "Сталіца Эраунд" (парадаксальная камедыя) С.Гіргеля.
■ 18 — "Каласы пад сярпом тваім" паводле У.Караткевіча.
■ 19, 20, 21 — "Шчаслівы муж" (камедыя) Ф.Аляхновіча.
■ 22 — "Нязваны госьць" (меладрама) С.Бартохавай.
Дзіцячыя спектаклі:
■ 21 — "Стойкі алавяны салдацік" паводле Г.Х. Андэрсена.
■ 22 — "Дамавічкі" (музычная казка) Я.Конева.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.

